

ΠΑ.ΣΟ.Κ.

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

ΤΟΜΕΑΣ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟΥ

105 80 ΑΘΗΝΑ
ΧΑΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 50
ΤΗΛΕΦ. 36 09 831-5

ΑΘΗΝΑ, Νοέμβριος 1987

Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Κ Ο Π Ο Ι Η Σ Η

Εμπειρίες - Προοπτικές

*

*

*

Στη «διακήρυξη κυβερνητικής πολιτικής» του ΠΑ.ΣΟ.Κ. γράφεται «Οι κοινωνικοποιήσεις είναι βασικός μοχλός για την ριζική αναδιάρθρωση της οικονομίας και την εφαρμογή της νέας στρατηγικής για οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Αποτελούν ταυτόχρονα στοιχείο της αντιμονοπωλιακής και ανεξαρτησιακής μας πολιτικής. Το πρόγραμμα κοινωνικοποιήσεων της Κυβέρνησης του ΠΑ.ΣΟ.Κ. αφορά σε τομείς κλειδιά για την οικονομία και η εφαρμογή του αποτελεί προϋπόθεση για την οικονομία και η εφαρμογή του αποτελεί προϋπόθεση για την προστασία της πολιτικής της Αλλαγής από την υιοθέτηση της ντόπιας και ξένης ολιγαρχίας».

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

A:	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ. 1
B:	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	" 3
	1. Πολιτική Κατάσταση	" 3
	2. Οικονομική Κατάσταση και Δημόσιος Τομέας	" 6
	3. Κράτος-Κοινωνία και Μορφές της Οργάνωσής της	" 8
	α.- Συνδικαλιστικό Κίνημα	" 11
	β.- Τοπική Αυτοδιοίκηση	" 14
	γ.- Αγροτικό Συνεταιριστικό Κίνημα	" 14
Γ:	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ : ΞΕΚΙΝΗΜΑ-ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ-ΣΤΟΧΟΙ	" 15
Δ:	ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ (Δύο χρόνια λειτουργίας της Κοινωνι- κοποίησης)	" 17
	1. Αρνητικοί Παράγοντες	" 17
	2. Θετικοί Παράγοντες	" 24
Ε:	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	" 25
	1. Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΩΣ ΜΟΧΛΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	" 26
	α.- Ο αγώνας της ανθρωπότητας για ανάπτυξη	" 26
	β.- Η Κοινωνικοποίηση στο Ελληνικό στάδιο μετάβασης	" 27
	γ.- Ο Προσανατολισμός της Οικονομικής δράσης	" 29
	δ.- Η Εργασία ως συντελεστής της παραγωγής	" 30
	ε.- Το Περιβάλλον και το Κόστος Προστασίας του	" 31
	στ.- Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις και η λειτουρ- γία της αγοράς	" 32
	ζ.- Η Προοπτική της Κοινωνικοποίησης στην Εθνική Οικονομία	" 33
	η.- Η Προοπτική της Κοινωνικοποίησης στην Κοινή Αγορά	" 37
	2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ- ΤΙΣΜΟΣ	" 38
	3. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ	" 41
	4. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	" 46
	5. ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ	" 53
	6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	" 57

Η μελέτη "ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ : Εμπειρίες - Προοπτικές", συντάχθηκε από Ομάδα Εργασίας του Τομέα Συνδικαλιστικού, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της Πανελλαδικής Σύσκεψης Συνδικαλιστικών Στελεχών που συνήλθε στις 25 και 26 Ιούλη 1987 στην Αθήνα.

Η Ομάδα Εργασίας αποτελείται:

Υπεύθυνος Τ/Σ: Πολίτης Δημήτρης - Συνδικαλιστής ΟΣΕ.

Μ έ λ η : Αγγελίδης Αντώνης - ΚΕΣ/ΟΣΕ
Αμπατζόγλου Σοφοκλής - ΑΣΚΕ/ΟΣΕ
Ιωαννίδης Πολυχρόνης - ΑΣΚΕ/ΟΤΕ
Λάμπρος Κων/νος - Ο.Ε.Ε.
Μαντέλης Τάσος - Πρ. ΟΤΕ
Μανωλάς Δευτέρης - Β.Γ.Δ./ΟΣΕ
Μερτίνας Γιώργος - ΑΣΚΕ/ΟΤΕ
Δαλακάκης Μανώλης - Β.Γ.Δ./ΟΣΕ
Πολίτης Γιώργος - ΑΣΚΕ/ΟΤΕ
Σκαρπέλης Γιώργος - Δ.Σ./ΟΤΕ
Σκλαβούνος Γιώργος - Ο.Ε.Ε.
Ταρναβάς Δημήτρης - ΑΣΚΕ/ΟΣΕ
Τσιρίγος Αντώνης - Δ.Σ./ΔΕΗ

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Κοινωνικοποίηση των 3 Δημόσιων επιχειρήσεων ΟΤΕ - ΔΕΗ-ΟΣΕ έκλεισε δύο χρόνια ζωής, διάστημα αρκετό να μας επιτρέψει να βγάλουμε συμπεράσματα για το πώς πρέπει από δω και πέρα να προχωρήσει ο θεσμός.

Ο χρόνος που πέρασε χαρακτηρίζεται :

Πρώτο : Από μια Επιφανειακή κριτική των εξωτερικών φαινομένων που συνόδευσε τη λειτουργία των Οργάνων των κοινωνικοποιημένων επιχειρήσεων, κυρίως από πολιτικούς σχολιαστές, που οδήγησε στην εξαγωγή λανθασμένων και ανεύθυνων συμπερασμάτων γύρω από την πορεία του θεσμού. Το ζήτημα αυτό επηρέασε αρνητικά τόσο κομματικά όσο και κυβερνητικά στελέχη.

Δεύτερο : Από μια ουσιαστική λειτουργία των Οργάνων, ελάχιστα δημοσιοποιημένη, χρήσιμη όμως να δώσει διεξόδους σε βασικές διαλεκτικές αντιφάσεις που συνεπάγεται ο αγώνας για τη γενικότερη πορεία του κοινωνικού μετασχηματισμού, όπως επίσης να δώσει το στίγμα των τεχνικών - ωστόσο ουσιαστικών - προβλημάτων που αντιμετωπίζει ένα πολιτικό κόμμα το οποίο, μέσα από την Κυβέρνησή του, ευελπιστεί "...να περάσει, να υπερβεί κάποιο ελάχιστο όριο αλλαγών, ώστε να δεσμεύσει από το σημείο εκείνο και πέρα την πορεία της χώρας προς το σοσιαλισμό.

Άρα θεσμικές αλλαγές ριζικού χαρακτήρα πρέπει να πραγματοποιηθούν μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα. Θα πρέπει όμως - και αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό - ο ρυθμός της αλλαγής να είναι τόσο γρήγορος ώστε να μη μπορεί να απορροφηθεί από το σύστημα". (Ανδρ. Παπανδρέου).

Τρίτο : Από τη βασική διαπίστωση ότι επεξεργασμένη και ενιαίας αντίληψης θέση στο κόμμα και στην Κυβέρνηση (ή αριθμό κυβερνητικών παραγόντων "που πήραν επάνω τους" την υπόθεση της κοινωνικοποίησης) δεν υπήρχε, τουλάχιστον για τα πρώτα και δύσκολα βήματά της, παρόλο που η θητεία της σημερινής Κυβέρνησης χαρακτηρίζεται από πλήθος θεσμικών αλλαγών, που αποτελούν τη βάση πάνω στην οποία θα μπορούσε να στηριχθεί και να προχωρήσει ικανοποιητικότερα η κοινωνικοποίηση.

Οι σημερινές αναλύσεις εδράζονται πάνω σε μερικές αξιωματικές αρχές :

* Η κοινωνικοποίησή δεν πραγματοποιείται με νόμους και Π.Δ., αλλά αποτελεί στόχο ο οποίος υλοποιείται μέσα από μια μακρά πορεία μετασχηματισμού, όπου τόσο τα άτομα όσο και το ευρύτερο διοικητικό όπως και τα επιμέρους κοινωνικοοικονομικά συστήματα θα μεταλλάξουν την εγωστρεφή, αυταρχική και συγκεντρωτική συμπεριφορά τους σε κοινωνικοβαρείες σχέσεις ανάπτυξης. Σίγουρα όμως τα πρώτα βήματα περνάνε αναπόφευκτα από τις νομοθεσίες και τις ατέλειές τους, από τις αντιφάσεις δρόμου για την αλλαγή από τη μια μεριά και της πραγματικότητας από την άλλη.

* Η επιλογή του ΠΑ.ΣΟ.Κ. αλλά και η ρεαλιστική προσέγγιση του κινήματος στο επιθυμητό, σαν ειδοποιός διαφορά από κάθε άλλη ιστορική προσέγγιση, εντοπίζεται σε δύο σημεία:

Το πρώτο είναι ότι ο δικός μας δρόμος για το σοσιαλισμό δίνει προτεραιότητα σε όλα τα επίπεδα στο Λαό, ο οποίος ασκεί τον έλεγχο σε όλα τα πεδία της οικονομικής πολιτικής και κοινωνικής ζωής.

Το δεύτερο είναι ότι η μετάβαση είναι υπόθεση ολόκληρου του Λαού και επομένως η οικονομική ανάπτυξη και οι κρίσεις που συνεπάγονται δομικές αποφάσεις οικονομικού χαρακτήρα, πρέπει να στηρίζονται σε οργανωμένο διάλογο μέσα από αποκεντρωμένο δημοκρατικό προγραμματισμό.

* Η κοινωνικοποίηση, με την ευρύτερη έννοιά της, δεν εξασφαλίζεται αυτόματα με την απλή συμμετοχή στις διαδικασίες ορισμένων κοινωνικών φορέων.

Μπροστά στα μεγάλα προβλήματα που αντιμετώπισε η Κυβέρνηση της Αλλαγής, κυρίως εξωτερικής πολιτικής και οικονομικών συγκυριών, δεν έγινε κατορθωτή η συστηματική παρακολούθηση της πορείας του θεσμού, παρόλο που αποτελεί πάγια αντίληψη του ΠΑ.ΣΟ.Κ. ότι η κοινωνικοποίηση, με τις διάφορες μορφές της, θα μπορούσε να αποτελέσει, μέσα από τη συστηματική διεύρυνση της λαϊκής συμμετοχής, τη βασική προϋπόθεση για την αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων.

Σήμερα, μετά από μία εξαετία αγώνων για την εθνική ανεξαρτησία και την οικονομική σταθεροποίηση, καλείται το Κίνημα να επανεξετάσει το ζήτημα της κοινωνικοποίησης σαν μοχλό

ανάπτυξης, και αφού αναλύσει το πρόσφατο παρελθόν να αναζητήσει τις αιτίες, που δεν επέτρεψαν στο θεσμό να προχωρήσει και να τις διορθώσει. Έτσι θα γίνει ένα καινούργιο ξεκίνημα στην κατεύθυνση των βασικών στόχων του ΠΑ.ΣΟ.Κ., σε μια εποχή που ο διεθνής καταμερισμός εργασίας περνάει περίοδο συγκλονιστικών ανακατανομών, ποιοτικών και ποσοτικών, κυρίως συνεπεία της νέας τεχνολογίας και των νέων αντιλήψεων γύρω από το θέμα της λειτουργίας της αγοράς, σε μια εποχή που η υπόθεση της κοινωνικοποίησης αποκτά ειδικότερο ενδιαφέρον.

Αυτή τη προσπάθεια έρχεται να εξυπηρετήσει η παρούσα μελέτη, που εκπονήθηκε από τον Τομέα Συνδικαλιστικού, σε εκτέλεση των αποφάσεων της Πανελλαδικής Σύσκεψης Συνδικαλιστικών Στελεχών που έγινε στις 25 και 26/7/1987.

B. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- * Αρχίζοντας τη μελέτη, κρίνεται σκόπιμο να αναλυθεί το περιβάλλον κάτω απ' το οποίο "κλήθηκε" να λειτουργήσει η κοινωνικοποίηση, σαν διαδικασία μετασχηματισμού την οικονομική και κοινωνική βάση του συστήματος, με κατεύθυνση τον σοσιαλισμό.

Μια διαδικασία υπαγωγής της παραγωγικής βάσης στο σύνολό της κάτω από τον πλήρη και άμεσο κοινωνικό έλεγχο των παραγωγών και χρηστών, που με την μια ή την άλλη ιδιότητα συνθέτουν την αποφασιστική πλειοψηφία της κοινωνίας.

Αυτή τη διαδικασία ήρθε να ενεργοποιήσει ο Ν. 1365/83, μέσα απ' τους συμμετοχικούς θεσμούς που δημιουργεί εντάσσοντας τις δομές και λειτουργίες των κοινωνικοποιημένων επιχειρήσεων σε άξονες που στηρίζονται στις αποφάσεις του Εθνικού Δημοκρατικού Προγραμματισμού.

- * Οι παράμετροι που συνθέτουν την έννοια κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον είναι :
 - Η Πολιτική Κατάσταση.
 - Η Οικονομική Κατάσταση και ο Δημόσιος Τομέας.
 - Το Κράτος - Η Κοινωνία και οι μορφές οργάνωσής της.

Αναλυτικά :

1.- Η Πολιτική Κατάσταση.

Το 1983 η ακτινοβολία της λαϊκής εκλογικής νίκης του

'81 ήταν κυρίαρχη. ο Λαός είχε την πεποίθηση ότι ζούσε μία περίοδο ανατροπής των από χρόνια διαμορφωμένων ισορροπιών.

Την πολιτική χειραφέτηση των λαϊκών δυνάμεων ακολούθησε η κατάρρευση των μύθων και των πολώσεων του παρελθόντος.

Το 1983 ήταν μία χρονική στιγμή που η άρχουσα τάξη εκτός από την απώλεια της πολιτικής εξουσίας αντιμετώπισε την απώλεια τόσο της κοινωνικής όσο και της ιδεολογικής ηγεμονίας.

Στο προσκήνιο αναδεικνύονται νέες αξίες που γίνονται κτήμα του Λαού. Κοινωνικό όφελος, εθνική πορεία, λαϊκή συμμετοχή, δράση για κοινωνική εξέλιξη, είναι τα νέα στοιχεία που σηματοδοτούν την πορεία προς την αλλαγή και δημιουργούν το κατάλληλο πλαίσιο απελευθέρωσης της κοινωνικής δυναμικής των εργαζομένων. Εμφανίζονται οι νέοι θεσμοί που κατοχυρώνουν την λαϊκή κυριαρχία. Ο εκβιασμός του πολίτη από το μονοκομματικό κράτος δέχεται καινούργια πλήγματα. Εμφανίζονται οι αποκεντρωμένες διαθέσεις της νέας πολιτικής εξουσίας, η περιφέρεια αρχίζει να κατοχυρώνει τη γνώμη της στα θέματα που την αφορούν.

Οι κοινωνικές δυνάμεις αποκτούν την πεποίθηση ότι ήρθε η ώρα να προωθηθούν και αυτές στο πεδίο των αποφάσεων, να καθορίζουν τις στρατηγικές, να αποφασίζουν για το σήμερα. Υπάρχει διάχυτη η πολιτική βούληση για την εδραίωση νέων παραγωγικών εργασιακών και κοινωνικών σχέσεων. Κατευθυνόμαστε σε μία πορεία που οι κοινωνικές δυνάμεις αποκτούν την δυνατότητα να γίνουν πρωταγωνιστές, να ξεφύγουν από το περιθώριο, την υποβάθμιση και την υποτίμηση.

Ο κάθε πολίτης ζώντας καθημερινά με την ελπίδα της καλύτερης προοπτικής σαν συνέπεια της ανατροπής της πολιτικής εξουσίας της συντήρησης, δημιουργεί και προσπαθεί να απαντήσει σε καινούργια ερωτήματα :

Τι σημαίνει εθνική κυριαρχία και τι εξάρτηση, που πηγαίνει η υπεραξία και τα κέρδη της Ολιγαρχίας, τι σημαίνει λαϊκή συμμετοχή στη λήψη των αποφάσεων, τι είναι ο δημοκρατικός προγραμματισμός, πως συμμετέχει ο πολίτης σ' αυτόν και πόσο αυτά όλα διαφέρουν από την αυταρχική και αντιδραστική εξουσία της δεξιάς.

Πώς μπορεί νάσαι σύμμαχος και όχι υποτελής και πώς μπορείς να ελέγξεις την πορεία της χώρας ανάμεσα σε σκοπιμότητες και συσχετισμούς των εξωτερικών παραγόντων.

Η διαδικασία αυτή δημιούργησε μια ζωογόνο κίνηση στα λαϊκά στρώματα, δημιούργησε επίσης την ανάγκη για επαναπροσδιορισμό των τακτικών των κομμάτων που αναγκάζονται από τα πράγματα να μπουν στην σκληρή δοκιμασία να εκφράσουν πολιτικά και ιδεολογικά τις σημειούμενες διεργασίες. Η Ν. Δημοκρατία βρίσκεται μορστώ στην αποκάλυψη. Αποκαλύπτεται όλη η αντιδραστική, αναχρονιστική και εξαρτημένη φυσιογνωμία της. Αποκαλύπτεται το πενιχρό οπλοστάσιό της για να αντιμετωπίσει την νέα εθνική και κοινωνική πορεία. Γνωρίζει ότι η εδραίωση των νέων θεσμών, οι προτεινόμενες δομικές αλλαγές, θα της αφαιρέσουν για πάντα την δυνατότητα χειραγώγησης ή εξαπάτησης ευρύτερων λαϊκών στρωμάτων.

Επόμενο είναι να προσπαθεί απεγνωσμένα με την διαστρέβλωση, το κλίμα διχασμού, την πόλωση και την κινητοποίηση των μηχανισμών της αντίδρασης να βάλει εμπόδια στην θέληση και την ελπίδα ευρύτερων της εκλογικής δύναμης του ΠΑ.ΣΟ.Κ. λαϊκών μαζών. Μ'αυτή τη μέθοδο ήταν επόμενο να οδηγηθεί στην απομόνωση και στην αποξένωσή της από τα συμφέροντα του λαού και τις εθνικές προτεραιότητες.

Το Κ.Κ.Ε. εξαντλείται στην δυσπιστία και την αμφισβήτηση. Αποφεύγει να πάρει θέση στις συγκεκριμένες πολιτικές πρωτοβουλίες. Περιορίζεται έτσι αφ'εαυτού σ'ένα περιθωριακό ρόλο και επιλέγει μια στάση εσωστρέφειας και ζύμωσης. Με την άγωνα κριτική, την στείρα αντιπολίτευση και τις κινητοποιήσεις για εσωτερική κατανάλωση προσπαθεί να δημιουργήσει ένα ρεύμα συνολικής αμφισβήτησης της πολιτικής του ΠΑ.ΣΟ.Κ., αποφεύγοντας την πρόκληση να βρει την επιβεβαίωση της παρουσίας του, μέσα στην δεδομένη πολιτική συγκυρία και στον ευνοϊκό συσχετισμό που διαμορφώνεται για το λαϊκό κίνημα.

Με αυτή την πρακτική και την μεθοδολογία από τα κόμματα της αντιπολίτευσης είναι φανερό ότι το 1983 η βαρεία ευθύνη της έκφρασης και της καθοδήγησης του λαϊκού κινήματος πέφτει στο ΠΑ.ΣΟ.Κ. και μάλιστα μέσα από όλες τις αντιθέσεις, αντιδράσεις, αναστολές, απειρίες, αντιφάσεις

που αποτελούν συνυπάρχοντα στοιχεία της πορείας προς την αλλαγή.

2.- Η Οικονομική Κατάσταση και ο Δημόσιος Τομέας.

Το 1983 η Κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. προσπαθεί κύρια να αναπτύξει μια στρατηγική ανάπτυξης της οικονομίας και να ορίσει το περιεχόμενό της κατά τέτοιο τρόπο ώστε να προωθούνται παράλληλα η αλλαγή των δομών, η αναδιάρθρωση του παραγωγικού δυναμικού και ο εκσυγχρονισμός με συνισταμένη όλων αυτών την αλλαγή των παραγωγικών σχέσεων. Οι όποιες επιλογές και βασικές κατευθύνσεις, είχαν ως αντικειμενικό σκοπό να συνδεθούν οργανικά με μια σταθερή πορεία προς τον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό. Κύρια επιδίωξη ήταν να μην περιορισθούμε μόνο σ'ένα πείραμα που θα στηρίζονταν απλά σε ιδεολογικά οράματα αλλά να σχηματοποιήσουμε μια πορεία που θα έδινε απαντήσεις στα ερωτήματα της κοινωνίας και θα κατοχύρωνε την πορεία της αυτοδύναμης ανάπτυξης. Τα τεράστια προβλήματα που αντιμετώπιζε η Εθνική Οικονομία δεν μπορούσαν να αντιμετωπισθούν με σπασμωδικά και μεμονωμένα μέτρα, που ενεργούν μόνο βραχυπρόθεσμα και στερούνται μιας μακροπρόθεσμης προοπτικής. Ήταν άμεση η ανάγκη διαμόρφωσης και εφαρμογής μιας στρατηγικής ανάπτυξης που θα αναλυόταν και θα εξειδικευόταν στους διάφορους τομείς και θα κατέληγε σε συγκεκριμένες προτάσεις - λύσεις στα προβλήματα που αντιμετώπιζε η Οικονομία μας. Μπροστά σε μια οικονομία που χαρακτηριζόταν :

- από ένα εξωτερικό χρέος που περιόριζε ασφυκτικά την δυνατότητα επενδυτικών αναπτυξιακών πρωτοβουλιών,
- από ένα τεράστιο έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών,
- από μια αυξανόμενη πτώση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων μας και της παραγωγικής εργασίας,
- από υψηλό ποσοστό ανεργίας που αποτελούσε τεράστιο κοινωνικό και πολιτικό πρόβλημα με αντίκτυπο κύρια στη νέα γενιά,
- από αλόγιστη αύξηση των εισαγωγών, κυρίως ειδών πολυτελείας που ήταν αποτέλεσμα της καθιέρωσης ενός καταναλωτικού κοινωνικού πρότυπου που βρίσκονταν σε έντονη διάσταση με την Ελληνική πραγματικότητα,

- από μια αντίληψη που έδινε βάση περισσότερο στους ποσοτικούς και λιγότερο στους ποιοτικούς δείκτες και όπου η καθοριστική σημασία του Εθνικού κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα των επιλογών είχε υποβαθμιστεί,
- από μια έκδηλη αδυναμία της Εθνικής παραγωγής να παίξει σημαντικό ρόλο στην αποκατάσταση ισορροπίας στο ισοζύγιο πληρωμών που ήταν χρόνια άμεσα εξαρτημένο από τους άδηλους πόρους που ελάχιστα επηρεάζονται από μέτρα Κυβερνητικής πολιτικής,
- από έναν ιδιωτικό τομέα με κύρια χαρακτηριστικά του το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων, το παραδοσιακό MANAGEMENT, την αδυναμία εκσυγχρονισμού, από έναν ιδιωτικό τομέα που έχοντας αναπτυχθεί στα πλαίσια μιας προστατευτικής πολιτικής δεν στάθηκε ικανός να εκσυγχρονισθεί και να εισέλθει δυναμικά στον διεθνή ανταγωνισμό, τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική αγορά ώστε να βοηθήσει στον μετασχηματισμό της Ελληνικής Οικονομίας σε οικονομία παραγωγής προς την κατεύθυνση της αυτοδύναμης ανάπτυξης.

Μπροστά λοιπόν σε μια οικονομία με τα παραπάνω χαρακτηριστικά έμπαινε επιτακτικό το καθήκον για την συγκρότηση εκείνων των μηχανισμών που θα έκαναν δυνατή τη μεταμόρφωση του παραγωγικού μας συστήματος, που θα έκανε δυνατή τη μετάβαση από παραγωγικές δομές που ήταν σε κρίση σε νέες μορφές οικονομικής δράσης, καταναλωτικών συνηθειών και επενδυτικών προτύπων.

Το 1983 ήταν ο χρόνος χάραξης μιας αναπτυξιακής στρατηγικής που κατευθύνονταν κυρίως :

- στον περιορισμό της εξωτερικής εξάρτησης της Οικονομίας μέσα από μια έμφαση στο πεδίο της παραγωγής που συνεπάγονταν την ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της χώρας και την αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας,
- στην επιδίωξη μιας οργανικής διασύνδεσης των επιμέρους τομέων της Κυβερνητικής δράσης με στόχο την αύξηση της απασχόλησης, της ανταγωνιστικότητας και της εγχώριας παραγωγής,
- στην εφαρμογή του κοινωνικού ελέγχου και των συμμε-

τοχικών διαδικασιών στον δημόσιο τομέα ώστε ένα ευρύτερο κοινωνικό στοιχείο, να αναλαμβάνει το ίδιο την υπόθεση της παραγωγής και της ανάπτυξης,

- στην εφαρμογή του κοινωνικού ελέγχου στον ιδιωτικό τομέα ώστε να διασφαλιστεί ότι οι επιχειρήσεις σημαντικών κλάδων της Οικονομίας μας, λειτουργούν μέσα στα πλαίσια των Εθνικών αναπτυξιακών στόχων,
- στη δημιουργία θεσμών ή στη παρέμβαση στους θεσμούς που υπήρχαν ώστε να εξασφαλιστεί η λειτουργία τους προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης.

Ο Δημόσιος Τομέας χαρακτηρίζεται από την μικρή συμμετοχή του στην παραγωγή και αυτό σε αντίθεση με το μεγάλο βαθμό διόγκωσης που τον χαρακτηρίζει. Είναι ο κατ'εξοχήν παραμορφωμένος τομέας της οικονομίας με αναχρονιστικές δομές και χαμηλή παραγωγικότητα χαρακτηρίζεται από το χαμηλό επίπεδο της επιστημονικής του οργάνωσης από την αναποτελεσματικότητα και την γραφειοκρατική του δομή. Όλα αυτά έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην ποσότητα και ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρει και στο κοινωνικό κόστος λειτουργίας του αλλά ταυτόχρονα αποτελούν περιοριστικό παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης γιατί επιδρούν ανασταλτικά και στην παραγωγή και στην παραγωγικότητα του μη δημόσιου τομέα.

Οι δημόσιες επενδύσεις από μοχλό οικονομικής ανάπτυξης και διάρθρωτικών αλλαγών έχουν ενταχθεί από τις Κυβερνήσεις της Δεξιάς στην εξυπηρέτηση των επιλογών της άρχουσας τάξης χωρίς να στραφούν σε αποδοτικούς τομείς της οικονομίας. Βρισκόμαστε μπροστά σε ένα Δημόσιο Τομέα που δεν χρησιμεύει σαν μοχλός πρωτογενούς παρέμβασης στην πορεία της οικονομικής ανάπτυξης που δεν μπορεί να παίξει πρωτοποριακό ρόλο στην αλλαγή των δομών της εξάρτησης αλλά λειτουργεί υπηρεσιακά, προστατευτικά και εξαρτημένος από τα συμφέροντα της ολιγαρχίας.

3.- Κράτος - Κοινωνία και Μορφές της Οργάνωσής της.

Το 1983 οι δομές της Ελληνικής κοινωνίας διαμορφωμένες μέσα σ'ένα πλαίσιο εξάρτησης και συνεχούς Εθνικής κρίσης έχουν όλα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός σχηματισμού της περιφέρειας του καπιταλισμού.

Ο Ελληνικός καπιταλισμός εξαρτημένος από τις σχέσεις

που δημιουργήθηκαν μετά τον εμφύλιο δεν μπόρεσε τόσο στο πολιτικό όσο και στο οικονομικό επίπεδο να αποκτήσει μια αυτονομία, να καθορίσει μια πορεία οικονομικής ανάπτυξης, να κατακτήσει μια ολοκληρωμένη αστικοδημοκρατική δομή.

Με κύρια χαρακτηριστικά του, την εξαρτημένη εκβιομηχάνιση, την υπέρμετρη διόγκωση του τριτογενούς τομέα, το γρήγορο και εύκολο κέρδος, την αποθησαύριση, την διαφυγή κεφαλαίων στο εξωτερικό, την έντονη ανισοκατανομή του εισοδήματος και του πλούτου ανάμεσα στα αστικά κέντρα και στην ύπαιθρο, τη ληστρική εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πηγών, την άνιση ανάπτυξη γεωγραφικών περιοχών, το έντονο κύμα αστυφιλίας, ο Ελληνικός καπιταλισμός δεν είχε καταφέρει να επιβάλει ένα μοντέλο ανάπτυξης σε Εθνική κλίμακα που θα του επέτρεπε να ενταχθεί ισότιμα στη Παγκόσμια αγορά και να εξαλείψει στο εσωτερικό της χώρας τις προκαπιταλιστικές μορφές παραγωγής με τις οποίες εκ των πραγμάτων ήταν υποχρεωμένος να συμβιώνει ώστε κάθε απόπειρα καπιταλιστικής ανάπτυξης να συντηρεί και να αναπαράγει τα κύρια χαρακτηριστικά της υπανάπτυξης και καθυστέρησης.

Το Ελληνικό Κράτος φέρει έντονα τα σημάδια της εξάρτησης της χώρας από τα μητροπολιτικά κέντρα, εξάρτησης που απλώνεται σε όλο τον κοινωνικό ιστό. Αποτελεί ένα σύνολο θεσμών και μηχανισμών με κύριο στόχο να εξασφαλίσει και να προωθήσει το στοιχείο της εξάρτησης στον οικονομικό, στον πολιτικό, και στον κοινωνικό τομέα.

Παράλληλα το Ελληνικό Κράτος λειτουργεί μέσα σε ένα πλαίσιο που εξασφαλίζει τη κυριαρχία της μεγαλοαστικής τάξης, μιας τάξης που ποτέ δεν απόκτησε τα χαρακτηριστικά μιας διευθύνουσας τάξης με αυτόνομο λόγο στους όρους ένταξης της χώρας στον Παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας, μιας τάξης που η πολιτική της συμπεριφορά και επιλογή ανάμεσα στο Εθνικό και ταξικό συμφέρον στρέφονταν σχεδόν πάντα στο τελευταίο.

Αποτέλεσμα αυτού του εξαρτημένου και διαμεσολαβητικού χαρακτήρα του Κράτους ήταν η ενίσχυση των δομών εξουσίας και η δημιουργία ενός ανελαστικού θεσμικού πλαισίου που ουσιαστικά ανέτρεπε κάθε προοδευτική εξέλιξη στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας.

Για μεγαλύτερη εξασφάλιση των δομών και του θεσμικού

πλαισίου που εξασφάλιζαν τον κυρίαρχο ρόλο της άρχουσας τάξης, το μετεμφυλιακό Κράτος ταυτίζεται με την πολιτική εξουσία της Δεξιάς κυρίως μέσα από τη δημιουργία μηχανισμών καταστολής της λαϊκής βούλησης. Αφοσιωμένο στην κατασταλτική του λειτουργία το Ελληνικό Κράτος δεν εκσυγχρονίζεται, δεν αποκτάει ποτέ τα χαρακτηριστικά του Κράτους-Πρόνοιας, αλλά εξακολουθεί να εξυπηρετεί μονόπλευρα τα συμφέροντα της άρχουσας τάξης μέσα από το συγκεντρωτικό και στεγανό χαρακτήρα του, την παρέμβασή του για να κατευθύνει τη συσσώρευση του κεφαλαίου σε συγκεκριμένους τομείς που καθορίζονται από τον μεταπρατικό χαρακτήρα του κεφαλαίου, την επιβολή και διατήρηση θεσμών που δεν έχουν σχέση με τις πραγματικές αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας, μέσα από τη συνεχή προσπάθεια για την αποδυνάμωση κάθε μορφής κοινωνικής οργάνωσης, μέσα από τον διαρκή κατακερματισμό των κοινωνικών δυνάμεων με την ηθελημένη διάχυση μιας τοπικιστικής και συντεχνιακής αντίληψης, μέσα από την προσπάθειά του να αναπαράγει τις πελατειακές σχέσεις σαν μορφή αντιπροσώπευσης και τον παλαιοκομματισμό σαν μορφή πολιτικής οργάνωσης.

Το Ελληνικό Κράτος, εργαλείο αποκλειστικά στα χέρια της άρχουσας τάξης έχει αποκτήσει όλες εκείνες τις δομές, που καθυποτάσσουν κάθε νέα μορφή κοινωνικής οργάνωσης, που αποκόπτουν κάθε εξελικτική πορεία που στοχεύουν και προωθούν τη μετατροπή του πολίτη σε αποξενωμένο άτομο, με έντονο στοιχείο της συμπεριφοράς του την αδιαφορία και τον ωχαδελφισμό, σε άτομο που είναι στα πρόθυρα της αλλοτρίωσης της βούλησής του να προσπαθήσει για κάτι καλύτερο.

Αναλύοντας την φυσιογνωμία και τις δυνατότητες παρέμβασης στον κοινωνικό μετασχηματισμό που επιχειρείται με την κοινωνικοποίηση, των επιμέρους μορφών οργάνωσης της κοινωνίας (συνδικαλιστικό κίνημα, τοπική αυτοδιοίκηση, αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα) παρατηρούνται τα ακόλουθα :

Η στρατηγική επιλογή του ΠΑ.ΣΟ.Κ., η επιλογή του δημοκρατικού δρόμου για τον σοσιαλισμό, αναγορεύει το διαρθρωμένο μαζικό κίνημα σε κύριο μοχλό των πολιτικών και κοινωνικών εξελίξεων. Αυτή η προοπτική δημιουργεί αυτόματα την απαίτηση από το μαζικό κίνημα όχι μόνο να αποτελεί την αφετηρία μιας πορείας όπου θα καταγράφονται τα καθη-

μερινά προβλήματα και οι άμεσες διεκδικήσεις αλλά, κύρια, να εντάσσει την όποια δράση του μέσα σ'ένα σωστά ιεραρχημένο πρόγραμμα με τελικό στόχο την κοινωνική αλλαγή.

Ήδη μετά την εκλογική νίκη του Οκτώβρη του 1981 το μαζικό κίνημα μπήκε μπροστά στην ανάγκη ενός επαναπροσδιορισμού των στόχων του, των διεκδικητικών προτύπων και των τρόπων δράσης του. Εκτιμώντας απολογιστικά μεθόδους και πρακτικές μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το 1983, την χρονική δηλαδή στιγμή όπου το πείραμα της κοινωνικοποίησης σαν η πρώτη μορφή παρέμβασης και ρίξης με την υπάρχουσα κοινωνικο-οικονομική δομή αποκτούσε το θεσμικό του πλαίσιο, το μαζικό κίνημα :

- * Μπόρεσε σε μικρό μόνο βαθμό, να κατανοήσει σ'όλη τους την έκταση τις προδιαγραφόμενες νέες θεσμικές και δομικές αλλαγές, αδυνατώντας έτσι να ασκήσει δυναμική και αποφασιστική παρέμβαση για την εδραίωση και λειτουργία τους και μάλιστα σε μια χρονική περίοδο που ήταν ολοφάνερο ότι τόσο η επιτάχυνση της πορείας όσο και η ποιότητα της αλλαγής θα κρίνονται από την όσο το δυνατό απρόσκοπτη καθιέρωση των νέων παραγωγικών και κοινωνικών σχέσεων στους χώρους παραγωγής.
- * Η δύναμη αδράνειας του παρελθόντος δεν του επέτρεψε να μετεξελιχθεί σε δύναμη εδραίωσης και διεύρυνσης των κοινωνικών αλλαγών, με αποτέλεσμα να οδηγηθούμε ει των πραγμάτων σε υστέρηση των ρυθμών τους, που στην ουσία δεν σήμαινε τίποτα άλλο από επικράτηση μιας διαχειριστικής πρακτικής, αφού οι νέοι θεσμοί δεν είχαν άλλο μηχανισμό προστασίας με αποτέλεσμα να αποδυναμώνονται και να εκφυλίζονται οι ανώδυνες και ανεκτές από το σύστημα τροποποιήσεις.

Ειδικότερα :

α.- Συνδικαλιστικό κίνημα.

- * Τα προβλήματα της οργανωτικής και λειτουργικής του διάρθρωσης καθώς επίσης και τα ζητήματα της πολιτικής δράσης του ελάχιστα ή καθόλου υποβλήθηκαν σε σοβαρή θεωρητική επεξεργασία με αποτέλεσμα να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά μηχανισμού (συγκεντρωτισμός, αυταρχική άσκηση της συνδικαλιστικής εξουσίας, παρασκήνια, κ.λ.π.) και όχι θεσμού

- οργάνου πάλης των συμφερόντων της εργατικής τάξης.

Δεν αρκούσε μόνο η καλή πρόθεση και δεν ήταν αρκετή μια επιφανειακή θεωρητική επεξεργασία των νέων προοπτικών που ανοίγονταν μπροστά του. Όταν το Σ.Κ. είχε να αντιμετωπίσει πρακτικές και αντιλήψεις μιας οργανωμένης από χρόνια αντιλαϊκής και αυταρχικής εξουσίας "διαπιστευμένης" στην εξυπηρέτηση των ξένων συμφερόντων και της ολιγαρχίας, ήταν απαραίτητη η εξειδίκευση σε συγκεκριμένες μορφές κατά χώρους και τομείς του άξονα της πολιτικής στρατηγικής του. Και προς αυτή την κατεύθυνση ελάχιστα ασχολήθηκε. Έχοντας το Σ.Κ. υπόψη του το επίπεδο των παραγωγικών δυνατοτήτων, μια ακατέργαστη και φορτισμένη από στοιχεία λαϊκισμού κοινωνική συνείδηση, ως και τις δυνατότητες πρακτικής δράσης όφειλε να χαράξει πορεία αναλύοντας τα δεδομένα και να αναγάγει σε στόχο προοπτικές που θα υπέρβαιναν το υπό διαμόρφωση επίπεδο. Αντίθετα αφέθηκε σε μια στατική πορεία που ανακύκλωνε τα από χρόνια δομημένα αρνητικά χαρακτηριστικά του χωρίς να καταφέρει να προσδιορίσει το νέο, εκ των πραγμάτων, ταξικό στίγμα των αγώνων του, χωρίς να εκτιμήσει τους νέους υπό διαμόρφωση συσχετισμούς, χωρίς να προσπαθήσει να εκμεταλλευτεί την αναβάθμισή του μέσα από τις νέες δομικές αλλαγές.

- * Η σημαντικότητα της αναβάθμισης του πεδίου πάλης από το επίπεδο της στενής οικονομίστικης διεκδίκησης, από τον περιορισμένο δηλαδή χώρο της αναδιανομής της υπεραξίας στο επίπεδο του ελέγχου της παραγωγής δεν εκτιμήθηκε σε όλη την έκταση με αποτέλεσμα να συνεχισθεί η αμυντική τακτική του Σ.Κ. που ήταν προσανατολισμένη μόνο σε μισθολογικές διεκδικήσεις.
- * Το Σ.Κ. δεν είχε μπορέσει να απαλλαγεί από συγκεκριμένες πολιτικές που επιχειρούσαν να αποπροσανατολίσουν και να υπονομεύσουν την νέα πορεία έχοντας ως αφετηρία κομματικές σκοπιμότητες ή επιδιώ-

Ξεις παράγοντισμού μέσα στο ίδιο το κίνημα. Με άλλα λόγια το Σ.Κ. δεν είχε καταφέρει να απαλλαγεί από την κομματική επικυριαρχία και από την συντεχνιακή δομή και συγκρότησή του.

Οι διαμορφωμένες σε ιδεολογικό πεδίο απόψεις συνθηματολογούσαν στην δήθεν προάσπιση της "αυτονομίας" του χώρου απέναντι σε μια απρόσωπη και υπερταξική κυβερνητική εξουσία. Η θέση αυτή της "αυτονομίας" έβρισκε πρόσφορο έδαφος σε μια διαμορφωμένη συντεχνιακή συνείδηση όπου εξίσωνε το συμφέρον της κοινωνίας με τα "συμφέροντα" του χώρου.

- * Η έντονη κομματική παρέμβαση, η πολυδιάσπαση και ο συντεχνιακός χαρακτήρας, η χαμηλού επιπέδου ταξική συνειδητοποίηση, η διαφοροποίηση στους στόχους και στην δράση των φορέων του Σ.Κ. από έλλειψη μηχανισμών σύνδεσης μεταξύ τους, η μέχρι τότε ανυπαρξία θεσμών, ο ρεφορμιστικός χαρακτήρας του και η αυτοδικαίωσή του μέσα από "επιτυχίες" που πρόβαλλαν την καλύτερη διαχείριση του συστήματος αλλά επίσης, ο έντονος και τροφοδοτούμενος από τα πάνω λαϊκισμός, η ανυπαρξία μεθόδων μετατροπής του έντονου λαϊκού ενθουσιασμού, για την πολιτική αλλαγή, η αδυναμία μετατροπής της λαϊκής ανυπομονησίας σε ενεργό δράση και συμμετοχή, όλα αυτά είναι χαρακτηριστικά που απομάκρυναν την δυνατότητα να γίνει για τον κάθε εργαζόμενο η υπεύθυνη και ενεργητική συμμετοχή, η πολιτικοποιημένη και συγκροτημένη δράση πεδίο καθημερινής έκφρασης και δραστηριοποίησης. Ο απλός εργαζόμενος, ο ξεκομμένος από προσβάσεις στο πεδίο του εργατοπατερισμού και της συνδικαλιστικής ελίτ, ο αδιάφορος στις κομματικές κατευθύνσεις δεν μπόρεσε να ξεπεράσει την παθητικοποίηση, δεν μπόρεσε να προχωρήσει ούτε ένα βήμα περισσότερο προς την κατάκτηση του ταξικού του προσανατολισμού, δεν μπόρεσε να ενταχθεί συνειδητά και να στηρίξει αποτελεσματικά και προς όφελός του τους νέους θεσμούς αποδεικνύοντας και από αυτή την οπτική τις ενδογενείς αδυναμίες του Σ.Κ. να συσπειρώσει στους στόχους

του και να ομογενοποιήσει στην δράση και στην πρακτική τα μέλη των φορέων που το απαρτίζουν.

β.- Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Το 1983 στο χώρο της Τ.Α. είχε αρχίσει να διαφαίνεται μια πορεία αξιοποίησης και διεύρυνσης του ρόλου της στην ανάπτυξη της χώρας. Βρισκόμαστε μπροστά στην έναρξη μιας προσπάθειας μετατροπής μιας Τ.Α. που δεν διέθετε Διοικητικές και Οικονομικές εξουσίες και που βρίσκονταν άμεσα κάτω από την κρατική εξουσία, σε μια Τ.Α. όπου προορίζονταν να αναλάβει σημαντικές αρμοδιότητες και πρωταγωνιστικούς ρόλους, σε μια Τ.Α. που μέσα από τη λειτουργία και τη διεύρυνση του θεσμικού πλαισίου θα υλοποιούσε την αποκέντρωση της εξουσίας και τη μεταφορά της λήψης των αποφάσεων στο όσο το δυνατόν μεγαλύτερο βαθμό στον ίδιο το λαό.

Βρισκόμαστε μπροστά σε μια προσπάθεια κινητοποίησης της κοινωνικής δυναμικής που βρίσκονταν, χωρίς να αξιοποιείται, στο τοπικό επίπεδο και την προώθηση νέων κοινωνικών μορφών παραγωγής (Συνοικιακά Συμβούλια, Λαϊκές Συνελεύσεις, δημοτικές επιχειρήσεις, επιχειρήσεις λαϊκής συμμετοχής, κ.λ.π.).

Με τις συμμετοχικές αυτές διαδικασίες θα κατοχυρώνονταν και ο λαϊκός λόγος ώστε να αποτελέσει στοιχείο του Δημοκρατικού Προγραμματισμού και των Περιφερειακών Προγραμμάτων αλλά συγχρόνως θα επιτυγχάνονταν μέσα από τις συμμετοχικές διαδικασίες και το ξεπέρασμα των τοπικιστικών και συντεχνιακών κριτηρίων.

γ.- Αγροτικό Συνεταιριστικό Κίνημα.

Η τεράστια ανισοκατανομή του Εθνικού πλαισίου ανάμεσα στα αστικά κέντρα και την ύπαιθρο, η υποβαθμισμένη θέση του Έλληνα αγρότη λόγω της ασθενούς διαπραγματευτικής θέσης του μέσα στις συνθήκες προσφοράς και ζήτησης τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική αγορά έβαζε σε πρώτη θέση την προσπάθεια της Κυβέρνησης του ΠΑ.ΣΟ.Κ. να παρέμβει για να ανατρέψει την υπάρχουσα κατάσταση.

Το μέχρι τότε εξαρτημένο και ποδηγετούμενο από τις δυνάμεις της συντήρησης και της ολιγαρχίας συνεται-

ριστικό κίνημα έμπαινε μπροστά στην άμεση ανάγκη να αναδιατάξει τις δυνάμεις του και να ασκήσει ενεργητική παρέμβαση στο τομέα της παραγωγής, της μεταποίησης και της εμπορίας του γεωργικού προϊόντος.

Το συνεταιριστικό κίνημα αξιοποιώντας την πολιτική αλλαγή είχε την δυνατότητα να προσανατολισθεί στην διαμόρφωση θεσμικού πλαισίου που θα του επέτρεπε να παρέμβει στο παραγωγικό πεδίο και να βάλει σε κίνηση τις διαδικασίες εκδημοκρατισμού του.

Γ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ: ΞΕΚΙΝΗΜΑ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ - ΣΤΟΧΟΙ

Η Κοινωνικοποίηση στη χώρα μας σαν κοινωνικός θεσμός έχει τις ρίζες της στις πολιτικές αναλύσεις και θέσεις του κινήματος όπως αυτές διαμορφώθηκαν μετά το 1975.

Τις θέσεις αυτές προώθησε και πέρασε σε μεγάλο βαθμό στους εργαζόμενους η ΠΑΣΚΕ σταδιακά, αν και δεν υπήρχε ενιαία άποψη, με αποτέλεσμα στις αρχές του 1981 να αποτελεί η Κοινωνικοποίηση κεντρικό αίτημα πολλών συνδικάτων της Κ.Ω. που ελέγχονταν από την ΠΑΣΚΕ (ΟΤΟΕ, ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΟΣΕ, κ.λ.π.).

Το Κίνημα ενόψει των εκλογών του 1981 δεσμεύτηκε για την υλοποίηση της Κοινωνικοποίησης και μετά τις νικηφόρες εκλογές μπήκε το θέμα της υλοποίησης.

Οι διαδικασίες υλοποίησης ξεκίνησαν με το Ν. 1365/22.6.83 και τη συγκρότηση των προβλεπόμενων γνωμοδοτικών επιτροπών.

Αρχές του 1984 εκδόθηκαν τα πορίσματα των γνωμοδοτικών επιτροπών με βάση τα οποία έπρεπε να συνταχθούν τα αντίστοιχα Π.Δ..

Επειδή τα τελευταία καθύστερούσαν τα συνδικάτα με επικεφαλής της ΠΑΣΚΕ πίεζαν και προχώρησαν σε επανειλημμένες απεργιακές κινητοποιήσεις.

Τελικά η Κυβέρνηση, εξάγγειλε στις 16.10.1984 με τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας τις θέσεις της για τα Π.Δ..

Στις 21.2.1985 δημοσιεύτηκαν τα Π.Δ. 57-58-59/85 για την Κοινωνικοποίηση ΔΕΗ - ΟΤΕ - ΟΣΕ αντίστοιχα. Στη συνέχεια εκδόθηκε το Π.Δ. 295/26.8.1986 για την κοινωνικοποίηση των ΕΛ-ΤΑ με σοβαρές διαφοροποιήσεις, σε σχέση με τα προηγούμενα, σε ό,τι αφορά το Δ.Σ..

Τον Μάη του 1985 έγιναν οι εκλογές για την ανάδειξη των

εκπροσώπων των εργαζομένων και το φθινόπωρο του ίδιου χρόνου εγκαταστάθηκαν τα όργανα της Κοινωνικοποίησης.

Πρέπει ακόμα να αναφερθεί ότι τον Απρίλη του 1987 έγινε προσπάθεια τροποποίησης των Π.Δ. 57-58-59/85 που αποδυνάμωσαν το Δ.Σ. και την ΑΣΚΕ.

Το Σ.τ.Ε. απέρριψε με την απόφασή του 244/25.5.1987 τις τροποποιήσεις που προτάθηκαν, για νομικούς λόγους (δεν υπήρξε νέα γνωμοδότηση της Γνωμοδοτικής Επιτροπής του Ν. 1365/-83). Πρόσφατα με τροπολογία που μπήκε στο φορολογικό νομοσχέδιο αντιμετωπίστηκε το νομικό εμπόδιο και υπάρχει δυνατότητα οποιασδήποτε τροποποίησης των Π.Δ..

Οι στόχοι της Κοινωνικοποίησης, όπως διατυπώθηκαν στην εισηγητική έκθεση είναι :

1. Μετασχηματισμός του Δημόσιου Τομέα στον πιο βασικό μοχλό ανάπτυξης.
2. Η υλοποίηση από τις ΔΕΚΟ μιας φιλολαϊκής πολιτικής κοινωνικού χαρακτήρα.
3. Κατοχύρωση της συμμετοχής των εργαζόμενων και της λαϊκής συμμετοχής στους πιο νευραλγικούς τομείς της παραγωγικής και κοινωνικής διαδικασίας.
4. Αλλαγή της εικόνας του Δημόσιου Τομέα (γραφειοκρατία, ρουσφέτι, καταναγκασμός, αντιπαραγωγικότητα) και προσανατολισμός του στην υλοποίηση συγκεκριμένων και προγραμματισμένων στόχων.

Οι στόχοι προσδιορίζονται σαφέστερα στο άρθρο 1 παρ. 2 του Ν. 1365/83 ως εξής :

"2. Η Κοινωνικοποίηση αυτή έχει ως στόχους :

- α) την εξυπηρέτηση του εθνικού συμφέροντος και του κοινωνικού συνόλου,
- β) την ενεργό συμμετοχή των εργαζομένων στις αποφάσεις,
- γ) την εναρμόνιση της λειτουργίας της επιχείρησης με τα εθνικά, περιφερειακά και τοπικά προγράμματα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, καθώς και στο φυσικό, κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον,
- δ) την εξοικονόμηση κατά το μέγιστο δυνατό οικο-

νομικών πόρων,

- ε) την αύξηση της παραγωγικότητας και της αποδοτικότητας προς όφελος των εργαζομένων στην επιχείρηση και για τη βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών προς το κοινωνικό σύνολο".

Τα Π.Δ. για τις 3 πρώτες που κοινωνικοποιήθηκαν ήταν μια πρώτη οργανωτική προσέγγιση που οδηγεί στην υλοποίηση των στόχων του Ν. 1365/83. Είναι αλήθεια ότι υπήρχαν ατέλειες όσον αφορά τη λειτουργία των οργάνων της Κοινωνικοποίησης κυρίως στον τομέα των ροών και των διαδικασιών. Οι ατέλειες αυτές αντί να εντοπισθούν και να συμπληρωθούν αποτέλεσαν αντικείμενο παρεμβάσεων που αλλοίωσαν σε σημαντικό βαθμό τις προοπτικές σύνδεσης των Π.Δ. με τη στοχοθεσία αλλά και τη βούληση νόμου και νομοθέτη.

Δ. ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ (Δυο χρόνια λειτουργίας της Κοινωνικοποίησης)

Οι εμπειρίες από την εφαρμογή του θεσμού της Κοινωνικοποίησης δεν μπορούν να εκφραστούν μονολεκτικά σαν θετικές ή αρνητικές.

Υπάρχουν και θετικά και αρνητικά στοιχεία, μάλιστα κάτι που λειτουργή-
+ σε θετικά σ'ένα χώρο (π.χ. ΠΕΣΚΕ στον ΟΤΕ), λειτούργησε ελάχιστα ή καθό-
+ λου σε άλλους χώρους (π.χ. ΠΕΣΚΕ ΔΕΗ - ΟΣΕ).

Το κυρίαρχο στοιχείο είναι ότι η Κοινωνικοποίηση αφέθηκε να "κολυμπήσει" χωρίς ουσιαστική στήριξη από κανένα συντελεστή υλοποίησής της (Κίνημα, Κυβέρνηση, Συνδικάτα, Φορείς).

Αναλυτικά μπορούμε να απარიθμήσουμε και συνοπτικά να περιγράψουμε τους θετικούς και τους αρνητικούς παράγοντες ως εξής :

1.- Αρνητικοί παράγοντες

- + * Η έλλειψη συγκεκριμένου πλαισίου Εθνικής πολιτικής σε κάθε παραγωγικό τομέα (μεταφορές, επικοινωνίες, ενέργεια, κ.λ.π.).
- + * Η κρίση του Συνδικαλιστικού Κινήματος τη χρονική στιγμή που γίνονταν το μεγάλο ξεκίνημα για την Κοινωνικοποίηση, ενήργησε αφαιρετικά και στέρησε από το θεσμό ένα σοβαρό παράγοντα στήριξης.
- + * Η εφαρμογή του σταθεροποιητικού προγράμματος (που

και αυτό συνέπεσε με το ξεκίνημα του θεσμού) επέδρασε αρνητικά στην ανάπτυξη του Δημοκρατικού Προγραμματισμού.

- + *
- Στις Διοικήσεις των Οργανισμών κατ'επανάληψη διαπιστώθηκαν λαθεμένες επιλογές λόγω τοποθέτησης ακατάλληλων προσώπων. Αποτέλεσμα, πρόκληση της κοινής γνώμης, διαδοχικές αντικαταστάσεις, αναποτελεσματικότητα στη Διοίκηση των επιχειρήσεων και στην προώθηση της Κοινωνικοποίησης.

Αίτιο, η έλλειψη ικανοτήτων Διοίκησης και σχετικών γνώσεων MANAGEMENT και οπωσδήποτε έλλειψη προσωπικού ήθους και ύφους στην εκτέλεση του καθήκοντος.

- + *
- Οι μηχανισμοί των κοινωνικοποιημένων επιχειρήσεων, κυριαρχούμενοι από πολλά χρόνια από γραφειοκρατικές αντιλήψεις δυσκολεύονται να κατανοήσουν πως ο τρόπος Διοίκησης και Ελέγχου διαφοροποιείται κάτω από τη νέα λογική που εισάγει η έννοια της Κοινωνικοποίησης.

Οι εξουσιαστικές και συγκεντρωτικές διαθέσεις, η έλλειψη εμπιστοσύνης στον ανθρώπινο παράγοντα, η φετιχοποίηση της "τεχνοκρατικής γνώσης" δεν αφήνουν περιθώρια για διαδικασίες αποκέντρωσης εξουσιών και λειτουργίας συμμετοχικών οργάνων.

Οι "παραδοσιακές" εισηγήσεις των αρμοδίων υπηρεσιών δεν πληρούν τη γνωστή λογική συνθήκη :

Πρόγραμμα (στοχοθεσία - σκοπιμότητα όφελος) μοντέλο κόστους - όφελους, κριτήρια αποτελεσματικότητας, με αποτέλεσμα το βάθος και πλάτος εξέτασης ενός προβλήματος να εμφανίζεται τέτοιο που να υπερβαίνει το απαιτούμενο επίπεδο γνώσης, για κάθε αντικείμενο, του απλού μέρους Δ.Σ. ή της ΑΣΚΕ.

- * Η έλλειψη κοινωνικο-πολιτικής παιδείας ειδικά στους υπεύθυνους των Διοικήσεων αλλά και των στελεχών της Κυβέρνησης έδρασε αρνητικά στην Κοινωνικοποίηση (π. χ. πώς μπορεί κάποιος να ηγηθεί της προσπάθειας για την θεμελίωση και ανάπτυξη της Κοινωνικοποίησης, όταν δεν την ξεχωρίζει ή και το χειρότερο την ταυτίζει με την απορρίθμιση;).
- * Η αδυναμία παρέμβασης στη λειτουργία των επιχειρή-

σεων, γιατί προτάσεις και αποφάσεις των Οργάνων της Κοινωνικοποίησης δεν γίνονται σεβαστές, δε δίνεται συνέχεια και πολλές φορές δεν υλοποιούνται από το μηχανισμό Διοίκησης των Οργανισμών.

- * Η αδυναμία Οργανωτικής σύνδεσης των Κοινωνικοποιημένων Επιχειρήσεων με το 5-ετές δεν επέτρεψε την ικανοποίηση της πρώτης και βασικότερης αρμοδιότητας της ΑΣΚΕ που είναι ο Κοινωνικός Έλεγχος.

Αυτή η αδυναμία παρέμβασης σε μεσο-μακροπρόθεσμο επίπεδο δεν επέτρεψε στην ΑΣΚΕ να παρέμβει και επηρεάσει τις δομές της ασκούμενης εξουσίας στις Κοινωνικοποιημένες επιχειρήσεις.

- * Οι Κοινωνικοποιημένες επιχειρήσεις, κατά τα Π.Δ., είναι αυτοτελείς σε ότι αφορά τη λειτουργία τους. Παρ'όλα αυτά στην πράξη, η Κυβερνητική παρεμβατικότητα που υπήρχε πριν το 1981 όχι μόνο δεν μειώθηκε αλλά σε πολλές περιπτώσεις εντάθηκε.

- * Το ανώτατο Όργανο Διοίκησης (Δ.Σ.) υποβαθμίζεται συνειδητά από την εκτελεστική εξουσία με την παράκαμψη του σε κρίσιμα θέματα. Αποτέλεσμα να παίρνονται αποφάσεις ερήμην των Δ.Σ., που καλούνται στη συνέχεια να τις επικυρώσουν.

Σε άλλες περιπτώσεις Υπουργοί ανακοινώνουν θέματα ή Προγράμματα ΔΕΚΟ, 'μεγάλης σοβαρότητας και γενικότερου ενδιαφέροντος, αγνοώντας το όργανο.

Η κατάσταση αυτή δημιούργησε διάσπαση ευθύνης και απετέλεσε αίτιο τριβών και αναποτελεσματικότητας.

- * Το Συμβούλιο Διεύθυνσης των Οργανισμών δεν δικαίωσε το ρόλο του και είναι αμφίβολο αν πρέπει να διατηρηθεί. Ειδικότερα η εκτελεστική εξουσία (Γενικός Διευθυντής ενισχυμένος με τον τίτλο του Προέδρου, -όπου έχει γίνει σύμπτωση αξιωμάτων-) δεν "υπακούει" στα συλλογικά Όργανα, έχοντας βέβαια ατομική πολιτική κάλυψη.

- * Το μοντέλο της Κοινωνικοποίησης, απαιτεί και κάποιες άλλες δομές των επιχειρήσεων. Οργανωτικές μεταβολές όπου έγιναν μέχρι τώρα, ήταν επιδερμικές και χωρίς μελέτη αφομοιώσιμη στην σύγχρονη Ελληνική πραγματικότητα.

- * Η μη ολοκλήρωση των προβλεπόμενων από το Ν. 1365/-83 διαδικασιών.

Στην όλη αργή πορεία υλοποίησης (ο Ν. 1365 του 1983, τα Π.Δ. αρχές του 1985, εκλογές 5/1985 και εγκατάσταση Οργάνων τον 10/85, καθυστέρηση Π.Δ. άλλων Οργανισμών, κ.λ.π.) προστέθηκε και η μη ολοκλήρωση των προβλεπόμενων διαδικασιών σε ΔΕΗ-ΟΤΕ-ΟΣΕ. Συγκεκριμένα :

- Δεν προσαρμόστηκε η νομοθεσία.
- Δεν οργανώθηκαν οι επιχειρήσεις σε νέα πλαίσια.
- Δεν τροποποιήθηκαν οι κανονισμοί εργασίας.

Αποτέλεσμα ήταν, όλα όσα αναφέρθηκαν αλλά και η συνολική αναποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων αφού κάτι εντελώς νέο σε σύλληψη και λειτουργικότητα βάλθηκε να αναπτυχθεί σε νομικό, οργανωτικό και εργασιακό περιβάλλον που στήριζε διαφορετικό τρόπο Διοίκησης.

- * Το κοινωνικό και οικονομικό κατεστημένο συνέχισε τις προσπάθειες διατήρησης των μηχανισμών, μέσα από ομάδες ή άτομα με έντονα εξουσιαστικές και συγκεντρωτικές διαθέσεις. Οι παραοικονομικές δραστηριότητες δεν επέτρεψαν το πέρασμα της πλήρους διαφάνειας και του ελέγχου στους τομείς των προμηθειών και των συναλλαγών.

⊕

- * Οι εκπρόσωποι των διαφόρων φορέων που μετέχουν στα όργανα δεν συνειδητοποίησαν ότι μεταφέρουν απόψεις και επεξεργασμένες θέσεις των κοινωνικών χώρων, δίνουν την εντύπωση πως εκφράζουν τις προ-προσωπικές ή κομματικές τους αντιλήψεις και δεν έχουν τη δυνατότητα μέσα σ'αυτά τα Όργανα να καταλήξουν σε συνθετικές τοποθετήσεις.

⊕

- * Οι Κυβερνητικοί εκπρόσωποι στις ΑΣΚΕ δεν μπόρεσαν να παρουσιάσουν τεκμηριωμένη την αυθεντική Κυβερνητική άποψη, ώστε μέσα από τη σύνθεση των απόψεων να προωθήσουν, έστω και στοιχειωδώς, τη λειτουργία των Οργάνων της Κοινωνικοποίησης.

+

- * Οι εργατικοί εκπρόσωποι στα Όργανα της Κοινωνικοποίησης σε αρκετές περιπτώσεις, ελάχιστα έχουν

ενεργοποιηθεί και λειτουργώντας είτε με δημοσιο -
Υπαλληλική νοοτροπία, είτε σαν συνδικαλιστές δεν
έδωσαν την επιθυμητή διάσταση στην εργατική συμμε-
τοχή στα κέντρα λήψης των αποφάσεων. Η μη ενεργο-
ποίηση των ΤΕΣ και ΚΕΣ δεν προώθησε την άμεση συμ-
μετοχή διαδικασίας στους χώρους εργασίας.

- * Η έλλειψη συγκεκριμένου μοντέλου συντονισμού και
επικοινωνίας (μέσω κάποιου μηχανισμού) ανάμεσα στους
εμπλεκόμενους δεν έδωσε τη δυνατότητα για ενιαία
αντίληψη και ενιαία αντιμετώπιση των παρουσιαζόμε-
νων προβλημάτων.

Η αδυναμία αυτή δεν έδωσε τη δυνατότητα διάχυσης του
ίδιου πνεύματος για την Κοινωνικοποίηση και μεταξύ
των Κυβερνητικών Οργάνων και Προσώπων αλλά και των
ιεραρχιών των επιχειρήσεων.

- * Η έλλειψη εμπειρίας περί Κοινωνικοποίησης (όχι ερ-
γατικής συμμετοχής) τόσο στη χώρα μας όσο και σ'ολό-
κληρη τη Δυτική Ευρώπη. Στη χώρα μας δεν υπήρχε
εμπειρία ούτε καν και για εργατική συμμετοχή.

- * Αν θελήσουμε να κωδικοποιήσουμε τις εμπειρίες ανά
Όργανο της Κοινωνικοποίησης μπορούμε να παρατηρή-
σουμε :

α.- ΑΣΚΕ - ΠΕΣΚΕ

Το βασικότερο πρόβλημα είναι η γενικότητα και η
ασάφεια των σχετικών άρθρων των Π.Δ. που καλύπτουν
όλη τη λειτουργία της επιχείρησης και δημιουργούν
την αντικειμενική ανάγκη πολύ συχνότερης λειτουρ-
γίας της ΑΣΚΕ από εκείνη που προβλέπουν τα Π.Δ.
(4 φορές το χρόνο.

Εκτός όμως από αυτό (που αφορά γενικότερα τα Π.Δ.
που έχουν εκδοθεί) έχουν επισημανθεί και άλλα,
όπως :

- Η έλλειψη πλήρους ενημέρωσης από την πλευρά των
Επιχειρήσεων (Δ.Σ. και ιεραρχία) η οποία πάντως
συνεχώς βελτιώνεται.
- Η έλλειψη εμπειρίας και γνώσεων των μελών της
ΑΣΚΕ που είναι απαραίτητα στοιχεία για την επε-
ξεργασία σοβαρών θεμάτων όπως η αναπτυξιακή ή
τιμολογιακή πολιτική.

- Η μη συμμετοχή των φορέων (με εξαίρεση ίσως τον ΣΕΒ) με επεξεργασμένες λύσεις στη σύνθεση των απόψεων που πρέπει να γίνεται σ' αυτό το Όργανο. Έτσι οι εκπρόσωποι των φορέων εκφράζουν κυρίως τις προσωπικές τους απόψεις.
- Η δυσκινησία του Οργάνου στη λήψη των αποφάσεων. Μια σειρά θεμάτων βρίσκονται πάνω από 4 μήνες στην Η.Δ. χωρίς να έχουν παρθεί αποφάσεις.
- Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζουν κάποιοι εκπρόσωποι του Κράτους και των φορέων τη συμμετοχή τους στο Όργανο.
- Παρατηρήθηκαν απουσίες εκπροσώπων του κράτους (κυρίως) αλλά και φορέων με αποτέλεσμα να ματαιωθεί η Συνέλευση από έλλειψη απαρτίας (στον ΟΣΕ αυτό έχει συμβεί πάνω από 10 φορές).
- Δεν έχουν λειτουργήσει ακόμα οι ΠΕΣΚΕ με εξαίρεση τον ΟΤΕ που έχουν γίνει Συνεδριάσεις αρκετών ΠΕΣΚΕ με πρωτοβουλία της ΑΣΚΕ-ΟΤΕ. Τυπικά πάντως έχουν συγκροτηθεί σε όλους τους χώρους.

β.- Δ.Σ.

Η ασάφεια των Π.Δ. στην περίφημη πια "δικαστική και εξώδικη εκπροσώπηση" από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και η συνακόλουθη σύγκρουση Προέδρου και Γενικού Διευθυντή για τη κατανομή της εξουσίας δημιούργησε αρρυθμία στην επιχείρηση.

Η λύση, που επέλεξε η Κυβέρνηση, με τη συγκέντρωση και των δύο αρμοδιοτήτων στο ίδιο πρόσωπο δεν είναι κατά την άποψή μας η καλύτερη.

Εκτός από αυτή τη γενική διαπίστωση έχουν διαπιστωθεί και άλλα προβλήματα όπως :

- Ο "εγκλωβισμός" του Δ.Σ. σε περιπτωσιακή επικυρωτική λειτουργία και σε λειτουργία ρουτίνας και η μη απασχόλησή του με θέματα πολιτικής και στρατηγικής.
- Οι ελλείψεις στη δομή των εισηγήσεων (περιεχό-

μενο, σαφήνεια, τεκμηρίωση, εναλλακτικές λύσεις, κ.λ.π.) που δεν διευκολύνουν την έγκαιρη λήψη των βέλτιστων αποφάσεων.

- Η έλλειψη σαφούς πλαισίου σχέσεων Κυβέρνησης - Οργανισμών που δημιουργεί αδυναμία συγκρότησης προτάσεων προς την ΑΣΚΕ για την πολιτική της επιχείρησης στα μεγάλα θέματα (προμήθειες, επενδύσεις, τιμολόγια, κ.λ.π.). Παράλληλα προξενεί διάχυση των ευθυνών και αδρανοποίηση και υποβάθμιση του Δ.Σ..
- Το χτύπημα του Δ.Σ. από τη Διοικητική ιεραρχία με διάφορους τρόπους όπως και η μη εκτέλεση των αποφάσεών του με διάφορους τρόπους και μεθοδεύσεις.
- Αναποτελεσματικότητα στη λήψη των αποφάσεων που οφείλεται σε διάφορους λόγους. Αυτό το πρόβλημα τείνει να εξαλειφθεί.
- Έλλειψη γνώσης των προβλημάτων της επιχείρησης από τα εκτός Οργανισμών μέλη του Δ.Σ. αφού έρχονται μόνο λίγες ώρες την εβδομάδα στην επιχείρηση. Θα μπορούσε ίσως να εξετασθεί η δυνατότητα να υπάρχουν τουλάχιστον μερικά μέλη του Δ.Σ. με σχέση μερικής απασχόλησης.
- Η αδυναμία παρακολούθησης της πορείας της επιχείρησης από το Δ.Σ. σύμφωνα με το Π.Δ. εξαιτίας της περιορισμένης πληροφόρησης αλλά και της μη θεσμοθετημένης εποπτικής λειτουργίας των μελών του Δ.Σ. σε επιμέρους τομείς της επιχείρησης.

γ.- ΚΕΣ

Μετά τη συγκρότησή του το ΚΕΣ αντιμετωπίστηκε αρνητικά από την πλευρά της ιεραρχίας. Αυτή η αρνητική αντιμετώπιση είναι πλέον παρελθόν και σ'αυτό βοήθησε και η εγκύκλιος 1505/30.5.86 της Γ.Γ. ΔΕΚΟ με την οποία διασφαλίστηκαν οι διευκολύνσεις για τα μέλη του ΚΕΣ, η πρόσβαση του Προεδρείου σε όλα τα θέματα που αφορούν τις αρμοδιότητες του Οργάνου και η κοινοποίηση στο ΚΕΣ των αποφάσεων του

Γενικού Διευθυντή, Συμβουλίου Διεύθυνσης, και Δ.Σ.. Είναι όμως απαραίτητο να επισημάνουμε ότι η άρση της αρνητικής αντιμετώπισης έγινε με παρέμβαση από τα πάνω (Γ.Γ.ΔΕΚΟ) και δεν αντανακλά την ουσιαστική αποδοχή του θεσμού από την πλευρά της ιεραρχίας.

Πρέπει όμως να γίνει κατανοητό από όλους ότι ένα ΚΕΣ ή ΤΕΣ που είναι καταξιωμένο στους εργαζόμενους βοηθά την ιεραρχία. Άλλωστε η συμμετοχική Διοίκηση είναι πολιτική επιλογή αλλά και αίτημα των εργαζόμενων στο οποίο πρέπει όλου να συμβάλουν.

Εκτός από τη στήριξη της ιεραρχίας τα εργασιακά συμβούλια πρέπει να στηριχθούν και από το συνδικάτο σε πλαίσια ισότιμης συνεργασίας και συναγωνιστικής πορείας. Η αποφυγή της μεταφοράς των παραταξιακών αντιθέσεων, στο ΚΕΣ και ΤΕΣ θα είναι καθοριστική για την ανάπτυξή τους.

2.- Θετικοί παράγοντες

Το μαζικό κίνημα γενικά, και ειδικά στους χώρους των Οργανισμών που κοινωνικοποιήθηκαν ήταν ψυχολογικά έτοιμο και αποτελούσε ανυποχώρητη διεκδίκησή του η Κοινωνικοποίηση.

- * Υπήρχε στο Πρόγραμμα του Κινήματος η διακήρυξη για Κοινωνικοποίηση.
- * Οι εκλεγμένοι εκπρόσωποι κατ' εξοχήν έδειξαν συναίνεση και τελικά ξεπέρασαν τη μικροπολιτική με σκοπό το ανέμβασμα της Κοινωνικοποίησης.
- * Οι Ομοσπονδίες έδειξαν ότι θέλουν και προσπάθησαν να βοηθήσουν την Κοινωνικοποίηση με σεμινάρια ενημέρωσης σε ΑΣΚΕ - ΚΕΣ - ΠΕΣΚΕ.
- * Υπήρξαν και ελάχιστες φτωχές εξαιρέσεις Κυβερνητικών στελεχών στους Οργανισμούς που βοήθησαν την Κοινωνικοποίηση και ειδικά το Δημοκρατικό Προγραμματισμό.
- * Οι επεξεργασμένες δέσεις των εκπροσώπων των εργαζομένων στην ΑΣΚΕ και στο Δ.Σ., επέδρασαν θετικά στις εκπροσωπήσεις των Ομοσπονδιών των Κοινωνικοποιημένων Οργανισμών, ώστε να ασχοληθούν και να διαμορφώνουν προτάσεις για την καλύτερη λειτουργία δράσης και διαχείρισης των Οργανισμών και όχι μόνο για μισθολογικές και κλαδικές διεκδικήσεις.

- * Οι εφημερίδες του μαζικού κινήματος παρουσίασαν τις συζητήσεις στις ΑΣΚΕ και η ενημέρωση για τα συμβαίνοντα έφτασε μέχρι το τελευταίο εργαζόμενο. Στη ΔΕΗ πάντως υπάρχει το αντίθετο δηλαδή πλήρης αποσιώπηση της δράσης των εκπροσώπων.
- * Πολιτικά κόμματα όπως το Κ.Κ.Ε. και η Ν.Δ. ενώ διαφωνούσαν ή διαφωνούν με την πολιτική φιλοσοφία της Κοινωνικοποίησης, μπήκαν σ' αυτό το θεσμό και έκαναν συγκεκριμένες προτάσεις, όχι μόνο για την καλυτέρευση της πορείας των Οργανισμών, αλλά και του θεσμού.

Το Κ.Κ.Ε. στο 12^ο Συνέδριο, στις θέσεις του 16 και 62 αναφέρθηκε επεξεργασμένα σ' αυτούς τους θεσμούς τονίζοντας, ότι "το Κ.Κ.Ε. δεν πρέπει να τους αντιμετωπίζει αρνητικά..."

Η Ν.Δ. έχει ήδη καταρτίσει επιτροπές κατά Υπουργείο με συμμετοχή εκπροσώπων της στα Όργανα της Κοινωνικοποίησης.

Ε. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Είναι γεγονός ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μια πολύ σοβαρή καμπή για το μέλλον της Κοινωνικοποίησης. Η εφαρμογή της Κοινωνικοποίησης, με την οποία καλούνται οι εργαζόμενοι να αποδείξουν τις δυνατότητες που μέχρι σήμερα έμειναν ανεκμετάλλευτες ή καταπιεσμένες κάτω από κάποιες σκοπιμότητες, είναι μια αιχμή που ίσως πολλοί προσπαθήσουν να αμβλύνουν και η κατάσταση αυτή δημιουργεί δύο αντικρουόμενες μεταξύ τους κατευθύνσεις : η μία απαιτεί σύνεση και προσοχή στα βήματα που πρέπει να γίνουν και η άλλη ταχύτητα ενεργειών και αποτελεσμάτων. Και η μεν πρώτη απαιτείται γιατί λόγω του μέχρι σήμερα περιορισμού των εργαζομένων, η πληροφόρηση που θα έπρεπε και μπορούσαν να έχουν είναι, για τις νέες τους ευθύνες, ελλειπής. Αυτό θα χρησιμοποιήσουν οι αρνητές, αν διαπιστώσουν ότι κάποιες ενέργειες έγιναν βιαστικά και έφεραν αρνητικό αποτέλεσμα. Και η δεύτερη γιατί κάθε καθυστέρηση θα φέρνει απογοήτευση στους ίδιους τους εργαζόμενους.

Οι προτάσεις, που ακολουθούν, πιστεύεται ότι μπορούν σ' αυτή τη χρονική συγκυρία να καλύψουν και τις δύο κατευθύνσεις σε ικανοποιητικό βαθμό.

1.- Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΩΣ ΜΟΧΛΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

α.- Ο αγώνας της ανθρωπότητας για ανάπτυξη

Η ανάπτυξη είναι μια πολύπλοκη διαδικασία αύξησης του κοινωνικού πλούτου και προόδου των τεχνικών μέσων που πρέπει να οδηγεί σε πιο εξελιγμένη μορφή κοινωνίας. Μιας κοινωνίας που πρέπει να χαρακτηρίζεται από την δικαιότερη κατανομή του παραγόμενου πλούτου και από την εξαφάνιση των ταξικών ανισοτήτων. Με αυτή την έννοια η ανάπτυξη ταυτίζεται με την οικονομική, πολιτική και κοινωνική πρόοδο.

Έτσι από τη φύση της, ίσως λίγο δογματικά, η κοινωνικοποίηση, με την οποία τα μέσα παραγωγής ανήκουν στην κοινωνία, δεν μπορεί παρά να αποτελεί τον μοχλό της ανάπτυξής της.

Δεν αρκεί όμως μόνο αυτή η διαπίστωση. Σε ένα μεταβατικό στάδιο εξέλιξης της κοινωνίας, κατά το οποίο η κοινωνικοποίηση αντιπαρατίθεται στον καπιταλισμό με κύρια έκφραση τα μονοπώλια και τις πολυεθνικές, αλλά και στον κρατισμό που θέλει ένα κράτος - εργοδότη, πρέπει να μπορεί να αποδείξει ότι είναι ο μοχλός ανάπτυξης και ταυτόχρονα η πλέον οικονομική λύση.

Η ανάγκη αυτή, δηλαδή να αποβεί η κοινωνικοποίηση βασικός μοχλός της ανάπτυξης, είναι σήμερα για όλη την ανθρωπότητα πιο επιτακτική παρά ποτέ. Στη βαθύτατη κρίση που διέρχεται, οι διέξοδοι που μέχρι σήμερα αναζητήθηκαν δεν έδωσαν καμιά λύση, διαψεύδοντας τις όποιες ελπίδες γέννησαν.

Ο καπιταλισμός προσπάθησε να βρει απάντηση στα ερωτήματα της ανάπτυξης μέσα από την πολιτική της ιδιωτικοποίησης, όπως εκφράσθηκε από την πολιτική Ρήγκαν σε παγκόσμιο επίπεδο, ή την πολιτική θάτσερ στον ευρωπαϊκό χώρο. Και βέβαια μιλώντας για την πολιτική αυτή θα πρέπει να ξεκαθαριστεί ότι η ιδιωτικοποίηση δεν αφορά τον ιδιώτη ή την μικρομεσαία επιχείρηση που αγωνίζονται να επιβιώσουν σε μια ανταγωνιστική αγορά. Ούτε καν ενδιαφέρεται γι' αυτής της κλίμακας την οικονομική δραστηριότητα, αντίθετα η πολιτική αυτή τους θεωρεί εμπόδιο που πρέπει ή να το συνθλίψει ή να το απορροφήσει.

Η πολιτική της ιδιωτικοποίησης στοχεύει :

- Στην κυριαρχία του τραπεζικού και χρηματιστηριακού κεφαλαίου.
- Στην πλήρη απελευθέρωση της δράσης των πολυεθνικών και μονοπωλιακών επιχειρήσεων, ώστε να καθορίζουν αυτές τους όρους της αγοράς.
- Στην απόδοση στο μεγάλο κεφάλαιο, κύρια το τραπεζικό και χρηματιστηριακό των δημοσίων εκείνων επιχειρήσεων που κατόρθωσαν με τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις του κοινωνικού συνόλου να γίνουν κερδοφόρες.

Είναι φανερό πως με την πολιτική αυτή δεν επιδιωκόταν να προστατευθεί από κάποιο κρατικό παρεμβατισμό το οποιοδήποτε εργοστάσιο κάποιας περιφερειακής χώρας. Αντίθετα στόχος της είναι ο έλεγχος των νευραλγικών τομέων της παγκόσμιας οικονομίας και η εξασφάλιση της ροής πλούτου από όλες τις περιφέρειες στα μητροπολιτικά κέντρα του τραπεζικού και χρηματιστηριακού κεφαλαίου.

Έφθασε όμως η πρόσφατη κρίση στις χρηματιστηριακές αγορές της Ν. Υόρκης και όλου του κόσμου, που λίγο έλειψε να ξαναφέρει το φοβερό οικονομικό κράχ του 1929, για να διαλύσει τις ψευδαισθήσεις της Ρηγκανικής αυτής πολιτικής.

Από την άλλη πλευρά ο κόσμος του υπαρκτού σοσιαλισμού επί μισόν και πλέον αιώνα έδωσε την πάλη της ανάπτυξης και της κοινωνικής προόδου μέσα από την πλήρη κρατικοποίηση των μέσων παραγωγής. Παρόλα αυτά είδε ένα κράτος το οποίο αντί να φθίνει, γιγαντώνεται και καταλαμβάνει με τους μηχανισμούς του κάθε κοινωνική δράση. Αντί ο εργαζόμενος να αποκαθίσταται άμεσα σε κύριο της δουλειάς του, να συνεχίζει να είναι αντικείμενο εκμετάλλευσης από μία νέα τάξη γραφειοκρατών. Αντί ο λαός να είναι ο ενεργητικός φορέας των κοινωνικών αλλαγών, όπως ξεκίνησε στον αγώνα του, καθημερινά να παθητικοποιείται.

Έτσι ήταν αναπόφευκτο και σε αυτόν τον χώρο, που είχαμε συνηθίσει να τον θεωρούμε αρτηριοσκληρωτικό σε κάθε είδους μεταβολή, να γεννηθούν καινούργιες ιδέες, να αναζητηθούν καινούργιοι δρόμοι, να ακολουθηθεί μια άλλη πολιτική που βάζει στο επίκεντρό της πάλι την κοινωνία.

β.- Η κοινωνικοποίηση στο Ελληνικό στάδιο μετάβασης

Η κοινωνικοποίηση, έτσι όπως έχει σχεδιασθεί για την

Ελληνική πραγματικότητα έστω και αν θεσμικά δεν έχει ολοκληρωθεί, αναφέρεται αποκλειστικά και μόνο στους τομείς της οικονομίας που έχουν στρατηγική σημασία για την ανάπτυξη του τόπου μας και στους οποίους βέβαια περιλαμβάνονται και οι δημόσιες επιχειρήσεις ως και οι επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας.

Αυτή η κοινωνικοποίηση όχι μόνο δεν έχει αντίπαλο τον ιδιώτη ή την επιχείρηση οποιουδήποτε άλλου τομέα της οικονομίας, όχι μόνο δεν επιδιώκει να τον συνθλίψει ή να τον αποφορήσει, αντίθετα είναι αρρωγός και συνεργάτης του στην προσπάθεια της συνολικής οικονομικής ανόδου. Για παράδειγμα είναι γνωστή η προσπάθεια των κοινωνικοποιημένων επιχειρήσεων για ελληνοποίηση των προμηθειών τους, πράγμα αδιάφορο για την οποιαδήποτε πολυεθνική που την νοιάζει η φθηνότερη τιμή ανεξάρτητα από την προέλευση..

Αυτός ο σχεδιασμός της κοινωνικοποίησης μόνο για τους στρατηγικούς τομείς της οικονομίας, την φέρνει σε μετωπική σύγκρουση με την πολιτική της ιδιωτικοποίησης, η οποία επίσης, όπως λέχθηκε, έχει σχεδιασθεί για να ελέγξει σε παγκόσμιο επίπεδο τους ίδιους στρατηγικούς τομείς. Και τούτο δεν είναι συμπτωματικό αφού το κρίσιμο ερώτημα είναι ποιός καθορίζει τους όρους της οικονομικής ανάπτυξης.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό της κοινωνικοποίησης στην Ελληνική προσπάθεια μετάβασης στο σοσιαλισμό, είναι πως χωρίς να θίγεται το τυπικό, νομικό, δικαίωμα της ιδιοκτησίας στα μέσα της παραγωγής της κοινωνικοποιημένης επιχείρησης, στη πραγματικότητα ο ουσιαστικός πυρήνας αυτού του δικαιώματος περνά στα χέρια, μέσα από τις υπάρχουσες εκπροσωπήσεις, των κοινωνικών εκείνων ομάδων που έχουν άμεσο ενδιαφέρον για την πορεία και την τύχη της κοινωνικοποιημένης επιχείρησης. Αυτός ο ουσιαστικός πυρήνας μπορεί να περιγραφεί με το αλληλοπερηραζόμενο τετράπλευρο :

- Προγραμματισμός των μέσων παραγωγής.
- Διαχείριση αυτών.
- Έλεγχος της διαχείρισης.
- Διανομή του παραγόμενου πλούτου.

Με τα δεδομένα αυτά θα πρέπει να εξετασθεί αν πράγματι η σχεδιασμένη για την ελληνική πραγματικότητα κοινωνικοποίηση μπορεί καλύτερα από την ιδιωτικοποίηση ή την κρατικοποίηση

ση των στρατηγικών τομέων της οικονομίας του τόπου μας, να προσανατολίσει την κοινωνία μας προς την ανάπτυξη και να κάνει αποδοτικότερη την χρήση των μέσων της παραγωγής που της διατίθεται.

γ.- Ο προσανατολισμός της οικονομικής δράσης

Η καπιταλιστική επιχείρηση έχει ένα και μόνο προσανατολισμό. Την επίτευξη κέρδους, αν είναι δυνατόν βραχυπρόθεσμα. Δεν μπορεί να έχει άλλους παράλληλους στόχους. Μάλιστα το κέρδος πρέπει να επιτευχθεί από την ίδια την επιχείρηση και όχι από άλλους, αντίθετα τις πιο πολλές φορές ισοδυναμεί με την ζημία των άλλων.

Αυτή η υλοποίηση του επιδιωκόμενου στόχου μπορεί να καθιστά πιο αποτελεσματική μια απλή συνήθη επιχείρηση, μέσα στις συνθήκες της αγοράς, όπου κέρδη και ζημίες ισοσκελίζονται μεταξύ περισσοτέρων. Δεν μπορεί όμως να υπάρχει στις επιχειρήσεις στρατηγικής σημασίας στις οποίες είναι αναγκαία η επίτευξη περισσότερων του ενός στόχων και στις οποίες ο προσανατολισμός μόνο στο κέρδος έχει γενικότερες επιπτώσεις όπως :

- Την σπατάλη εθνικών πόρων,
- Την αποφυγή μακροπρόθεσμων επενδύσεων,
- Την διαιώνιση της άνισης ανάπτυξης, αφού η δραστηριότητα θα επεκτείνεται εκεί που άμεσα θα αποδίδει κέρδη, στις ήδη δηλαδή αναπτυγμένες περιοχές ή κοινωνικές ομάδες.

Την ικανοποίηση περισσότερων κοινωνικών αναγκών βέβαια επιδιώκει η κρατική επιχείρηση. Πλην όμως στην κρατική επιχείρηση εκείνος που σχεδιάζει και υλοποιεί την επίτευξη των περισσότερων στόχων είναι ο τρίτος, άσχετος τις πιο πολλές φορές με τους στόχους, γραφειοκράτης. Την θέση του καπιταλιστή που ενδιαφέρεται μόνο για το κέρδος παίρνει ο αδιάφορος για όλους τους στόχους γραφειοκράτης. Έτσι μπορεί να υποτιμά τη σημασία του κέρδους, που είναι σημαντικός, αλλά όχι βέβαια μοναδικός στόχος. Μπορεί να ιεραρχεί τους λοιπούς στόχους ξεκομμένος από την πραγματικότητά τους ή να τους ακινητοποιεί γιατί έτσι θέλει η ρουτίνα της δουλειάς του.

Η κοινωνικοποίηση, που μέσα στη λειτουργία της είναι συνυφασμένος ο δημοκρατικός προγραμματισμός, ξεπερνά αυτού του είδους τις αδυναμίες. Ο προγραμματισμός των στόχων γίνεται από τις ίδιες τις ενδιαφερόμενες κοινωνικές ομάδες, ανάλογα με τα ταξικά συμφέροντα και τις ανάγκες τους. Έτσι το κέρδος, δηλαδή το θετικό οικονομικό αποτέλεσμα, έχει την θέση του, αφού από αυτό θα γίνει διανομή πλούτου, αλλά επίσης την θέση της έχει η καλύτερη ποιότητα υπηρεσιών, η ανάπτυξη των ξεχασμένων περιοχών, η προστασία του περιβάλλοντος, ακόμη και το κέρδος για τους άλλους ως στοιχείο της συνολικής κοινωνικής ανάπτυξης.

δ.- Η εργασία ως συντελεστής της παραγωγής

Η εργασία αποτελεί τον πλέον σημαντικό συντελεστή στη διαδικασία της παραγωγής. Οποιαδήποτε συσσώρευση πλούτου αποτελεί προϊόν της εργασίας. Γι' αυτό και η εξέταση του συντελεστή αυτού είναι καθοριστική σε κάθε οικονομική δραστηριότητα. Είναι δε γνωστό πως η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας είναι σήμερα το κυριότερο πρόβλημα που έχουν να αντιμετωπίσουν όχι μόνο οι κρατικές επιχειρήσεις με τους γραφειοκρατικούς μηχανισμούς τους, αλλά και όλες οι μεγάλες πολυεθνικές που ψάχνουν να βρουν τρόπους αύξησης αυτής της παραγωγικότητας.

Η εργασία για να είναι παραγωγική δεν μπορεί να αποτελεί καταναγκασμό. Γιατί είναι δεμένη με την ανθρώπινη υπόσταση και δεν μπορεί να δημιουργεί όσο την διαφεντεύει κάποιος τρίτος για δικό του όφελος. Ο εργαζόμενος για να ενεργοποιήσει τις παραγωγικές του δυνάμεις πρέπει να έχει λόγο γι' αυτές και να μετέχει των καρπών που παράγουν.

Αυτά είναι χαρακτηριστικά της ανθρώπινης προσωπικότητας τα οποία αγωνίζεται ο εργαζόμενος, έτσι ή αλλιώς, κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες να τα κατακτήσει. Αποτελούν όμως ταυτόχρονα αμφισβήτηση του ρόλου του καπιταλιστή - εργοδότη, αλλά και του κράτους - εργοδότη, βάζουν δε επί πλέον άλλους συνεταίρους στη διανομή του παραγόμενου πλούτου.

Γι' αυτό αν και είναι γνωστό πως θα μπορούσε να επιτευχθεί η αύξηση της παραγωγικότητας, παρόλα αυτά βλέπει κανείς πως οι πολυεθνικές υποχρεώνονται για την επιβίωσή τους να επιδιώκουν την παθητικοποίηση των εργαζομένων, την απο-

ξένωσή τους από το προϊόν της εργασίας τους, την καταστολή κάθε προσπάθειας οργάνωσής τους, να μετέρχονται μέσα δηλαδή που τελικά μειώνουν την παραγωγικότητά τους.

Αυτή την αδυναμία ή αντίφαση η κοινωνικοποίηση είναι σε θέση να την ξεπεράσει αφού επιδιώκει την ουσιαστική συμμετοχή των εργαζομένων στη διαχείριση της εργασίας τους και στη διανομή των καρπών της. Η αποδέσμευση των αποθεμάτων δημιουργικότητας και η αύξηση της παραγωγικότητας των εργαζομένων είναι οικονομικά μεγέθη μετρήσιμα που καθιστούν την θέση της κοινωνικοποίησης πλεονεκτική.

Βέβαια για να επιτευχθούν απαιτείται ειλικρινής και ουσιαστική πίστη στη λειτουργία της εργασίας ως συντελεστού της παραγωγής.

ε.- Το περιβάλλον και το κόστος προστασίας του

Το τελευταίο αυτό στοιχείο, η προστασία του περιβάλλοντος, καθημερινά αποκτά όλο και μεγαλύτερη οικονομική σημασία. Έχει παύσει να αποτελεί μόνο συναισθηματική ή πολιτιστική ή φυσιολογιστική υπόθεση. Έχει άμεση επίδραση στο κόστος παραγωγής. Μέχρι σήμερα γινόταν ένα συνειδητό, ηθελημένο, κοστολογικό λάθος. Οι καπιταλιστικές επιχειρήσεις για να επιτύχουν κέρδη συμπίζαν βέβαια το κόστος παραγωγής. Και σαν εύκολη λύση για την συμπίζηση αυτή είχαν να υπολογίζουν μόνο το κόστος των αγαθών που έπρεπε να αγοράσουν. Τα ελεύθερα από τη φύση αγαθά, όπως ο αέρας, το νερό, κ.λ.π., θεωρούσαν πως μπορούν να τα αναλίσκουν αδάπανα. Και έτσι δεν υπελόγιζαν κόστος γι' αυτά. Στην πραγματικότητα όμως υπάρχει και γι' αυτά κόστος και μάλιστα πολύ μεγάλο, το οποίο αυξάνει καθημερινά με γεωμετρική πρόοδο. Το κόστος αυτό μετακυλίνεται μέσω του κρατικού μηχανισμού σε ολόκληρη την κοινωνία η οποία με το φορολογικό σύστημα πληρώνει τα αγαθά αυτά. Αυτή η μετακύλιση όμως δεν μπορεί να γίνεται συνέχεια. Ήδη έχουν αρχίσει μέσω ενός ήπιου ή όχι κρατικού παρεμβατισμού να επιβάλλονται υποχρεώσεις περιβαλλοντικής προστασίας.

Και πάλι η κρατική επιχείρηση πλεονεκτεί θεωρητικά απέναντι στην καπιταλιστική για τον τρόπο ανάλωσης και κοστολογισμού των κοινών αγαθών. Αλλά στην πράξη υπάρχει ένα περίεργο θα έλεγε κανείς φαινόμενο που οδηγεί στα ίδια αποτε-

λέσματα. Ενώ ο καπιταλιστής συμπεριφέρεται σαν άρπαγας των κοινών αγαθών, ο γραφειοκράτης συμπεριφέρεται ως ιδιοκτήτης τους. Τα σέβεται όσο είναι μέσα στους σχεδιασμούς του, δεν διστάζει όμως να προκαλέσει και την μεγαλύτερη οικολογική καταστροφή αν τούτο θέλουν πάλι οι σχεδιασμοί του.

Η μόνη εγγύηση που μπορεί να υπάρξει για τη σωστή διαχείριση των κοινών αυτών αγαθών που μας περιβάλλουν και τον κοστολογικό υπολογισμό τους είναι από τους ίδιους πράγματι ενδιαφερόμενους για τα κοινά αγαθά, τους αναμφισβήτητους ιδιοκτήτες των, την κοινωνία, που η ίδια άλλωστε πληρώνει το κόστος αναπλήρωσής των, όσο ακόμη είναι δυνατή αυτή η αναπλήρωση. Και αυτή η δυνατότητα υπάρχει μόνο στην κοινωνικοποίηση.

στ.- Οι δημόσιες επιχειρήσεις και η λειτουργία της αγοράς

Στο μεταβατικό στάδιο εξέλιξης της κοινωνίας η λειτουργία της αγοράς, μέσω των τιμών, υπάρχει και ίσως διατηρεί την μεγαλοπρέπειά της. Όμως αυτό προϋποθέτει ανταγωνισμό με πολλές εναλλακτικές λύσεις. Όταν μιλάμε όμως για στρατηγικής σημασίας επιχειρήσεις ή επιχειρήσεις δημόσιου τομέα ή της κοινής ωφέλειας, τότε δεν βρισκόμαστε προ ανταγωνιστικών καταστάσεων.

Οι επιχειρήσεις της κατηγορίας αυτής είτε το θέλουμε είτε όχι καταλήγουν να είναι μονοπώλια ή ολιγοπώλια, όχι με την έννοια της καθετοποίησης της παραγωγής, αλλά με την έννοια ότι μπορούν να ελέγξουν και να κατευθύνουν όπως θέλουν τις τιμές των προϊόντων ή υπηρεσιών τους.

Με τα δεδομένα αυτά γίνεται φανερό πόσο τεράστια σημασία έχει αν ο προσανατολισμός της επιχείρησης αυτής είναι μόνο το κέρδος ή και άλλοι στόχοι, όπως και το ποιός προγραμματίζει τους στόχους αυτούς, δηλαδή ο ιδιώτης, το κράτος ή η κοινωνία.

Γι' αυτό το λόγο άλλωστε μέσα στα πλαίσια της καπιταλιστικής αγοράς δημιουργήθηκε η ανάγκη σύστασης των δημοσίων επιχειρήσεων ή των επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας.

Ο άλλος λόγος που είχε οδηγήσει μέσα στο καπιταλιστικό καθεστώς να υπάρχουν κρατικής επιχείρησης και μάλιστα κοινής ωφέλειας ήταν γιατί αυτές οι επιχειρήσεις ήταν ασύμφορες.

Δεν μπορούσαν μεσοβραχυπρόθεσμα να ικανοποιήσουν τον μοναδικό στόχο του καπιταλιστή. Την επίτευξη κέρδους. Απαιτούσαν τεράστιες επενδύσεις σε υποδομή που δεν ήταν άμεσα παραγωγικές. Απαιτούσαν πολυδάπανη εκπαίδευση του εργατικού δυναμικού. Απαιτούσαν τιμές προσιτές σε όλους τους πολίτες. Και βέβαια όλα αυτά δεν συνέφεραν τον καπιταλιστική επιχειρηματία.

Αν σήμερα δείχνεται ζήλος για την ιδιωτικοποίηση των επιχειρήσεων του δημόσιου τομέα, αφορά αποκλειστικά εκείνες που έχουν αρχίσει να γίνονται κερδοφόρες γιατί ήδη οι μακροπρόθεσμες επενδύσεις υποδομής που έχουν γίνει από την ίδια την κοινωνία, ήρθε η στιγμή να αποδώσουν, γιαυτό και θέλουν τώρα να την εκμεταλλευθούν οι καπιταλιστές.

Όμως οι επιχειρήσεις αυτές απαιτούν συνεχή εξέλιξη, απαιτούν και άλλες επενδύσεις. Ο ιδιώτης καπιταλιστής σύντομα θα βρεθεί στην ανάγκη να επενδύσει μακροπρόθεσμα και σύντομα δεν θα μπορεί πάλι να περιμένει. Γι' αυτό θα είχε δύο λύσεις να ακολουθήσει. Ή να κλείσει την επιχείρηση ή να εκβιάσει την επιβολή τιμών που να του αποδίδουν κέρδη. Και τα δύο ανατρέπουν τους όρους της εθνικής οικονομίας και μπορούν να στρεβλώσουν ολόκληρη την αγορά.

ζ.- Η προοπτική της κοινωνικοποίησης στην εθνική οικονομία

Στο αγώνα για τον μετασχηματισμό της ελληνικής κοινωνίας σε σοσιαλιστική κοινωνία η κοινωνικοποίηση αποτελεί βασικό εργαλείο και γνώρισμα. Αποτελεί, όπως λέχθηκε, μοχλό για του είδους την ανάπτυξη που επιδιώκουμε. Γι' αυτό και η προοπτική που πρέπει να υπάρχει για τον θεμελιώδη αυτό θεσμό είναι περισσότερη, όλο και περισσότερη κοινωνικοποίηση.

Άλλωστε από την εξέταση της μέχρι τώρα πορείας των τριών κοινωνικοποιημένων επιχειρήσεων και μάλιστα κάτω από δυσμενείς περιστάσεις, προέκυψε ότι το έργο τους υπήρξε θετικό. Τα όποια αρνητικά παρουσιάσθηκαν περισσότερο οφείλονταν σε εξωτερικούς παράγοντες παρά στη φύση του θεσμού. Και όπως ήδη λέχθηκε, τα περισσότερα προβλήματα δημιουργήθηκαν από αυτούς που ήθελαν να "προστατεύσουν" το νέο θεσμό, με πρώτο βέβαια το ίδιο το κράτος.

Η προοπτική για περισσότερη κοινωνικοποίηση θα πρέπει

να γίνει με βάση τους ακόλουθους άξονες.

- Ολοκλήρωση του σχεδιασμού,
- Ρύθμιση των σχέσεων με το κράτος,
- Βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου,
- Κινητοποίηση των κοινωνικών φορέων.

α.- Ολοκλήρωση του σχεδιασμού

Η κοινωνικοποίηση αν μείνει στα πλαίσια που αρχικά θεσπίσθηκε, περιορισμένη σε μερικές επιχειρήσεις του δημόσιου τομέα, θα τελματώσει αργά ή γρήγορα ανάμεσα στις νομικές ατέλειες που πάντοτε υπάρχουν, στις αδυναμίες των προσώπων και στα αδιέξοδα των κρατικών μηχανισμών.

Δεν θα μπορέσουν εάν να παρέμβουν, πολύ περισσότερο δε, δεν θα μπορέσουν να αλλάξουν την φύση και την λειτουργία των οικονομικών νόμων της αγοράς. Πράγματι τι αλλαγές μπορεί να φέρει μια μόνο κοινωνικοποιημένη επιχείρηση, όταν μάλιστα προέρχεται από τον δημόσιο τομέα, δηλαδή όταν από πριν λειτουργούσε έξω από τους νόμους αυτής της αγοράς.

Γιαυτό και είναι απαραίτητο πλέον να ολοκληρωθεί ο σχεδιασμός της κοινωνικοποίησης με την θέσπισή της και στους άλλους στρατηγικούς τομείς της εθνικής μας οικονομίας (όπως ο ορυκτός πλούτος, οι μεταφορές, τα ναυπηγεία, οι τραπεζικές επιχειρήσεις, κ.λ.π.). Ίσως δεν χρειάζεται σε όλους μαζί ταυτόχρονα. Αρκεί και σταδιακά. Όμως πρέπει σέ αυτή τη φάση να προχωρήσει η κοινωνικοποίηση και σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα. Μια τέτοια ρύθμιση θα αποτελέσει κλειδί στη μετέπειτα πορεία. Όσο δεν γίνεται αυτό το βήμα, τόσο η κοινωνικοποίηση θα παραμένει ανολοκλήρωτη, έστω και αν επεκταθεί σε όλο το δημόσιο τομέα.

Επίσης για την ολοκλήρωση του σχεδιασμού θα πρέπει να προχωρήσει η ουσιαστική λειτουργία του δημοκρατικού προγραμματισμού. Ο δημοκρατικός προγραμματισμός αφορά πρώτα βέβαια την λειτουργία της πολιτείας, διαπερνά όμως και την κοινωνικοποίηση. Είναι ανάγκη να παγιωθεί η διαδικασία του

του προγραμματισμού αυτού, να γίνει κτήμα των κοινωνικών φορέων, να είναι σεβαστός από τον κρατικό μηχανισμό και να αποκτήσει ουσιαστικό, αποφασιστικό, περιεχόμενο. Η κοινωνικοποίηση αν δεν μπορέσει με τον δημοκρατικό προγραμματισμό και την αποκέντρωση, να φθάσει στο κατώτερο δυνατόν επιχειρησιακά κοινωνικό επίπεδο για να προγραμματισθεί και να ελεγχθεί στο επίπεδο αυτό από την κοινωνία, αλλά παραμένει υπόθεση κορυφής, αργά η γρήγορα θα διαστρεβλωθεί, σε μια τυπική, γραφειοκρατική διαδικασία.

β.- Η ρύθμιση των σχέσεων με το κράτος

Το κράτος σαν μηχανισμός και πλέγμα δομών και εξουσιών είναι φανερό πως έχει αντιδράσεις στην παραχώρηση των δικαιωμάτων του στις επιχειρήσεις που κοινωνικοποιήθηκαν, προσπάθησε δε να την υποκαταστήσει με την συνεχή παρέμβασή του στην καθημερινή διαχείριση των υποθέσεων των επιχειρήσεων αυτών, περιορίζοντας δραστικά την αυτονομία τους ακόμη και σε δευτερεύοντα ζητήματα.

Ακόμη και οι ΠΕΣΚΕ στις οποίες ο προγραμματισμός γίνεται σε πλησιέστερο για τον λαό κοινωνικό επίπεδο, κινδυνεύουν να αλλοιωθούν από την παρουσία του Νομάρχη που επιτείνει την επιρροή του κράτους και όχι της κοινωνίας.

Είναι φανερό πως για να προχωρήσει περισσότερο η κοινωνικοποίηση πρέπει να σταματήσει αυτού του είδους η παρέμβαση του κράτους και να παγιωθεί ο τρόπος σύνδεσής του με τις κοινωνικοποιημένες επιχειρήσεις μέσα από τα θεσμοθετημένα όργανά τους και την γενική ρυθμιστική λειτουργία του.

Για να μπορέσει το κράτος να ανταποκριθεί σε μια τέτοια λειτουργία θα πρέπει και το ίδιο να στηριχθεί στο δημοκρατικό προγραμματισμό, μέσα από τον οποίο να μπορεί να χαράζει πλαισιακή πολιτική για τον τομέα της οικονομίας που έχει κοινωνικοποιηθεί και να θέτει στόχους (βασικά οικονομικά μεγέθη) στην κοινωνικοποιημένη επιχείρηση.

Τελικά ο ρόλος του κράτους σε σχέση με την κοινωνικοποιημένη επιχείρηση πρέπει να περιορισθεί στο ακόλουθο σχήμα :

- Θέτει το γενικό νομοθετικό πλαίσιο,
- Καθορίζει το πενταετές σχέδιο ανάπτυξης,
- Καθορίζει τα βασικά οικονομικά μεγέθη (στόχους) που πρέπει ετήσια να επιτευχθούν.
- Διορίζει τους εκπροσώπους του στα θεσμοθετημένα όργανα της κοινωνικοποιημένης επιχείρησης.

Από κει και πέρα ο λοιπός προγραμματισμός, η διαχείριση των υποθέσεων, ο έλεγχος της διαχείρισης και η διανομή του πλούτου που θα παραχθεί ανήκει στην αρμοδιότητα των θεσμοθετημένων οργάνων μέσα στα οποία το κράτος ισότιμα με τους άλλους κοινωνικούς φορείς πρέπει να συνθέσουν την καλύτερη για την κοινωνία απόφαση.

γ.- Η βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου

Με την εμπειρία που έχει πλέον αποκτηθεί είναι δυνατή η βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου της κοινωνικοποίησης, ώστε να ενισχυθούν οι θετικοί παράγοντες που έχουν προκύψει και να ελαχιστοποιηθούν οι αρνητικοί. Επιμέρους προτάσεις βελτιώσεις υπάρχουν για κάθε σημείο δράσης της κοινωνικοποιημένης επιχείρησης και περιγράφονται στο κείμενο αυτό.

Η μεγάλη όμως νομοθετική στροφή που θα παίξει αποφασιστικό ρόλο για την μελλοντική πορεία της κοινωνικοποίησης, είναι να παύσει να θεσμοθετείται η κοινωνικοποίηση εξειδικευμένα κατά επιχείρηση και να αναφέρεται σε τομείς της οικονομίας καθορίζοντας την δομή, την μορφή και τον τρόπο λειτουργίας κάθε επιχείρησης που η δραστηριότητά της θα εμπίπτει σε αυτό τον τομέα.

δ.- Η κινητοποίηση των κοινωνικών φορέων

Τέλος απαραίτητο για την εσωτερική ουσιαστική λειτουργία της κοινωνικοποίησης είναι η κινητο-

ποίηση των κοινωνικών φορέων που συμμετέχουν στα όργανα της κοινωνικοποιημένης επιχείρησης.

Όχι μόνο είναι φυσικό, αλλά και επιβεβλημένο, μέσα στα όργανα αυτά οι κοινωνικοί φορείς να υπερασπίζονται με πάθος τα ταξικά τους συμφέροντα, να μεταφέρουν τα κοινωνικά τους βιώματα, να απαιτούν την ικανοποίηση των αναγκών τους. Όλα αυτά είναι ζητήματα που πρέπει να μπαίνουν σε συζήτηση και αντιπαράθεση ακόμη στα όργανα της κοινωνικοποίησης μέσα από την λειτουργία των οποίων να επιτυγχάνεται η σύνθεσή της καλύτερης απόφασης και για την επιχείρηση και για το κοινωνικό σύνολο.

Για να γίνει όμως αυτό, για να θεωρεί κάθε κοινωνικός φορέας την επιχείρηση δική του, πρέπει το κοινωνικό σύνολο που εκφράζεται στον αντίστοιχο φορέα ενεργά να συμμετέχει και να ενδιαφέρεται για την τύχη και την εξέλιξη της κοινωνικοποιημένης επιχείρησης. Αυτό το ενδιαφέρον όμως δεν μπορεί να υποκινηθεί παρά μόνο από το τμήμα εκείνο του λαού που έχει συνειδητοποιημένη άποψη της σημασίας και της προοπτικής της κοινωνικοποίησης. Και αυτό το τμήμα δεν είναι άλλο παρά ο πολιτικός φορέας που πιστεύει σ' αυτό το ρόλο της κοινωνικοποίησης.

η.- Η προοπτική της κοινωνικοποίησης στην Κοινή Αγορά

Η πολιτική που ακολουθεί σήμερα η Κοινή Αγορά, στοχεύει, όπως λένε, στην απελευθέρωσή της. Η ευρύτερη, πέραν της εθνικής, αγορά που επιδιώκεται να υπάρξει με όλες τις ανταγωνιστικές προϋποθέσεις θα έχει τις επιπτώσεις της και στους στρατηγικούς τομείς κάθε εθνικής οικονομίας. Και στο χώρο αυτό είναι αναπόφευκτο να λειτουργήσει ο νόμος της καπιταλιστικής αγοράς, με τον οποίο ο ισχυρότερος να εξαφανίσει τον μικρότερο. Το κέρδος του ενός θα προκύψει από την ζημία άλλων.

Ο κίνδυνος, για τους στρατηγικούς τομείς των περιφερειακών εθνικών οικονομιών να περιέλθουν στα χέρια μεγάλων πολυεθνικών συγκροτημάτων της μητροπολιτικής Ευρώπης, είναι αναμφισβήτητα ορατός.

Πραγματική άμυνα σε αυτό τον κίνδυνο αποτελεί η κοινωνικοποίηση . Και τούτο γιατί η κοινωνικοποίηση μπορεί να διαπεράσει με την εμβέλειά της όλους τους θεσμούς μιας κοινωνίας και να την επηρεάσει ανεξάρτητα από τις υποκειμενικές προθέσεις και σχεδιασμούς και να αντέξει σε όλες τις καταστάσεις. Στρατηγικοί τομείς της οικονομίας που θα προγραμματίζουν την δράση τους σύμφωνα με τα συμφέροντα της κοινωνίας που αναφέρονται δεν μπορεί παρά και να εξυπηρετούν τις ανάγκες αυτής της κοινωνίας.

Γι' αυτό όμως επαναλαμβάνεται ότι είναι απαραίτητο η Ελληνική νομοθεσία να καθορίσει τους τομείς της οικονομίας που λειτουργούν με τους θεσμούς της κοινωνικοποίησης, έτσι ώστε οποιαδήποτε επιχείρηση δραστηριοποιείται στους τομείς αυτούς υποχρεωτικά να εφαρμόζει την εθνική νομοθεσία που είναι προσανατολισμένη στην κοινωνικοποίηση.

Αυτή η τακτική, αργά ή γρήγορα, στο μέτρο που η κοινωνικοποίηση θα δικαιώσει τον ρόλο της, θα έχει επίπτωση και στις άλλες χώρες της Κοινής Αγοράς, που ήδη τα συνδικάτα τους δυσανασχετούν για την πολιτική που ακολουθείται.

2.- ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

Τρία από τα πλέον βασικά ζητήματα που όπως αποδείχτηκε απαιτούν ξεκαθάρισμα ώστε να προχωρήσει απρόσκοπτα η Κοινωνικοποίηση είναι :

- Το Εθνικό σύστημα δημοκρατικού προγραμματισμού.
- Η λειτουργία του 5-ετούς.
- Ο ρόλος των Οργάνων της Κοινωνικοποίησης στη διαδικασία προγραμματισμού.

Ειδικά για το καθένα προτείνεται :

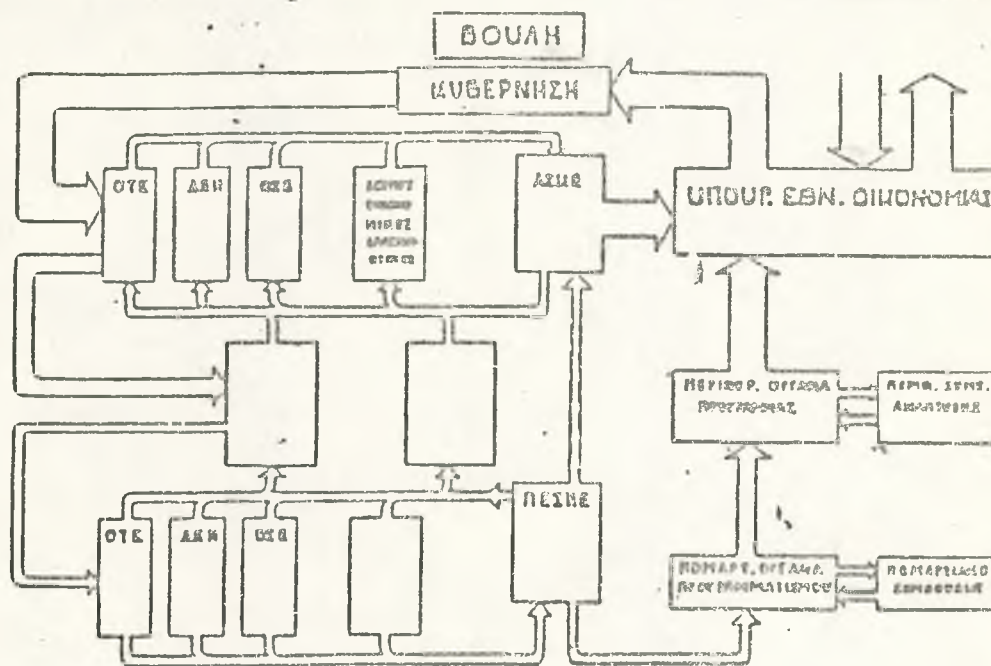
A.- Το Εθνικό Σύστημα Δημοκρατικού Προγραμματισμού

Σημαντικό ζήτημα που έχουμε επισημάνει σαν έναν από τους αρνητικότερους παράγοντες που επέδρασαν στη λειτουργία των Κοινωνικοποιημένων επιχειρήσεων είναι η ανυπαρξία δομημένου και λειτουργικού συστήματος σχεδιασμού της ανάπτυξης αυτού του τύπου. Μιλάμε για

το σύστημα όπου Κράτος, Δημόσιες επιχειρήσεις, ιδιωτικός τομέας της οικονομίας συναντώνται τόσο κλαδικά όσο και περιφερειακά για να συνθέσουν τα προγράμματα ανάπτυξης αλλά και να παρακολουθήσουν την πορεία τους.

Δεδομένων των αρχών συμμετοχικού MANAGEMENT που προωθούνται μέσα από την Κοινωνικοποίηση το σύστημα αυτό παίρνει διαστάσεις "εθνικού συστήματος δημοκρατικού σχεδιασμού της ανάπτυξης" ή "συστήματος δημοκρατικού προγραμματισμού".

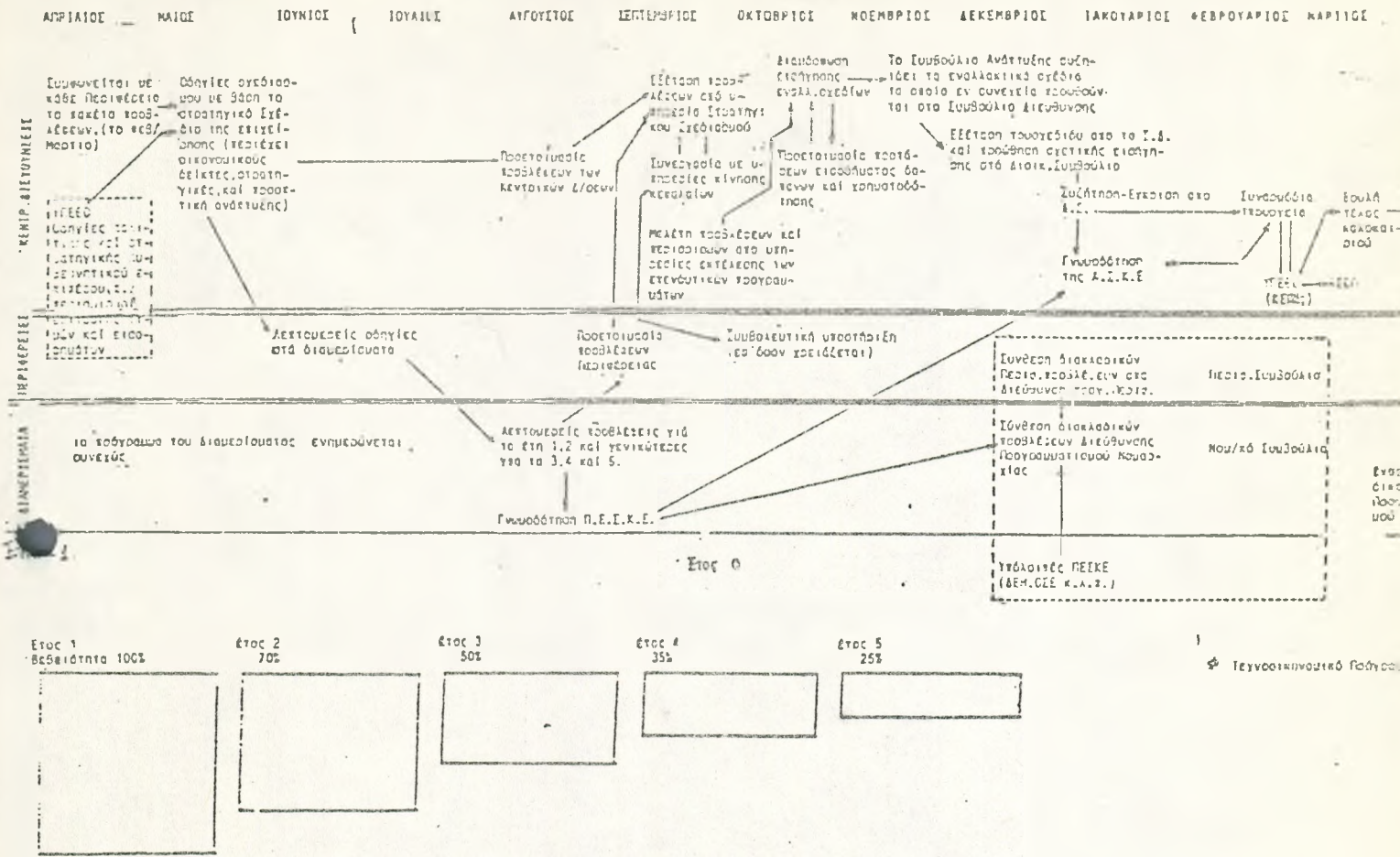
Σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση του προγράμματος οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης '83 - '87, ο Ν. 1365/83 και τα Π.Δ., το προτεινόμενο σύστημα δημοκρατικού προγραμματισμού μέσα στα πλαίσια του οποίου επιβάλλεται να λειτουργούν οι κοινωνικοποιημένες επιχειρήσεις δίνεται στο παρακάτω γενικό σχήμα.

Β.- Λειτουργία του πενταετούς

Η προτεινόμενη λειτουργία ενός κυλιόμενου 5-ετούς στα πλαίσια του συστήματος δημοκρατικού προγραμματισμού απεικονίζεται στο επόμενο σχήμα

ΜΕΣΟΠΡΟΨΕΣΜΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ
(Σύμφωνα με τον Νόμο 1517/86)

Εδώ σαφώς φαίνεται η διαχρονική εμπλοκή όλων των παραγόντων που συμμετέχουν στη διαδικασία παραγωγής των προγραμμάτων μιας επιχείρησης (κοινωνικοποιημένης) καθώς και η διαδικασία ετήσιας προσαρμογής των με βάση τα νέα δεδομένα και τις αποκλίσεις.

Γ.- Ο ρόλος των Οργάνων της Κοινωνικοποίησης στη διαδικασία Δημοκρατικού Προγραμματισμού

Για να εγγυάται η Κοινωνικοποίηση των Δημόσιων Επιχειρήσεων απρόσκοπτη πορεία και λειτουργία τους ώστε να εξασφαλίζεται ικανοποίηση των αρχών της ευελιξίας του MANAGEMENT, δυνατότητα εκμετάλλευσης ευκαιριών και αντιμετώπισης επιχειρησιακού ρίσκου προτείνεται η παρακάτω εμπλοκή των οργάνων στις αποφάσεις διαχείρισης της επιχείρησης.

Η ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

Οι τηλεπικοινωνιακές ανάγκες της χώρας καθορίζονται μέσω των διαδικασιών του

Προγράμματος Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης μετά από:

Επιτηδεύσεις
Τεχνοκρατικών
οργάνων στα
όργανα δημο-
κρατικού Προ-
γραμματισμού
(Δ.Σ., ΑΣΚΕ,
ΠΕΣΚΕ)

του κορμού του

Τύπο Υπηρεσιών

- Τηλεπικοινωνιακά
- Τηλεφωνία
- Ηλεκτρονικά
- ΚΑΛΕΣΤΑ
- ΤΕΛΕΣ
- ΤΕΛΕΦΑΣ
- ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Ποιότητα

Ποιότητας

- Ταχύτητα κατασκευής κ.λ.π., ΠΙΣ, κ.λ.π.
- Ποιότητα κατασκευαστικότητας
- Ταχύτητα εκκίνησης νέων υπηρεσιών
- Ποιότητα έσοδων υπηρεσιών κ.λ.π.

Ανάγκες σε υπηρεσίες

Τεχνολογικές
επιπτώσεις

Προστηνική του
ηλεπ. συστήματος

Επανά με την
βιομηχανία

Οι μέθοδοι παροχής υπηρεσιών καθορίζονται μέσω:

Ερευνας

μέθ:

- Τάκτες
- Συστήματα
- Υπηρεσίες
- Συστήματα
- Τεχνικές
- Ιδέες

Ανάπτυξης

- Συστημάτων υποδομής
- Συστημάτων επικοινωνίας
- Συστημάτων επικοινωνίας
- Συστημάτων υποδομής-τελεμ. συσκευών κ.λ.π.
- Συστημάτων δικτύων
- Κωδών δικτύων
- Αυτοματισμών κ.λ.π.

Τεχνικές υποδομής

- Μελέτη παροχών υπηρεσιών
- Προβλεπτικές μελέτες
- Προβλεπτικές κατασκευές
- Προβλεπτικές μελέτες κ.λ.π.

ΚΕΤ-ΠΕΤ

ΚΕΤ-ΠΕΤ

- Μελέτες κατασκευών
- Μελέτες εγκαταστάσεων
- Οδηγίες συντήρησης
- Οδηγίες λειτουργίας κ.λ.π.

3.- ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Πρέπει η Κυβέρνηση να προχωρήσει άμεσα στη :

- 1.- Διαμόρφωση Προγράμματος Οικονομικής και Κοινωνικής ανάπτυξης για τον κάθε τομέα της παραγωγικής διαδικασίας όπου εντάσσονται οι κοινωνικοποιημένες επιχειρήσεις (Συγκοινωνίες, Επικοινωνίες, ενέργεια, κ.λ.π.), για να σταματήσει ο αυτοσχεδιασμός και οι προσωπικές πολιτικές των Διοικήσεων και των Υπουργείων.

Η πρόκληση της ανάπτυξης, ενόψει της ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής αγοράς το 1992, πρέπει να απαντηθεί μέσα από απόλυτα καθορισμένους, ποσοτικά και ποιοτικά στόχους στο υπό διαμόρφωση εθνικό πενταετές πρόγραμμα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

- 2.- Τροποποίηση του Ν. 1365/83, σε ότι αφορά το άρθρο 4 που αφορά το δικαίωμα της απεργίας.

Η κατάργηση του άρθρου αυτού, το οποίο υπήρξε θνησιγενές,

κενό περιεχομένου και στοιχείο σπέκουλας, απέναντι στο πρωτοποριακό θεσμό, ως μέσο κρατικής παρέμβασης στο Σ.Κ., είναι σήμερα επιτακτική.

- * Υπήρξε θνησιγενές και κενό περιεχόμενου γιατί ενώ διαφοροποιούσε τον τρόπο άσκησης του απεργιακού δικαιώματος - σε σχέση με το Ν. 1264/82 - στα πρωτοβάθμια εργασιακού χαρακτήρα σωματεία, ελάχιστα "έθιγε", στην ουσία, τον τρόπο άσκησης αυτού του δικαιώματος στο χώρο των κοινωνικοποιημένων επιχειρήσεων, των οποίων το Σ.Κ. είναι διαρθρωμένο σε ομοσπονδιακού χαρακτήρα οργάνωση.

Σημειώνεται ότι ο τρόπος άσκησης του απεργιακού δικαιώματος από τις ομοσπονδίες είναι ο ίδιος και για το Ν. 1264/82 και για το άρθρο 4 του Ν. 1365/83.

- * Έγινε στοιχείο σπέκουλας απέναντι στο θεσμό, γιατί χαρακτηρίστηκε μέσο κρατικής παρέμβασης στη λειτουργία των συνδικάτων, καθόσον προδιέγραφε τον τρόπο λήψης απόφασης, για την άσκηση του απεργιακού δικαιώματος, από την πλειοψηφία του εργατικού σώματος τη στιγμή που τα συνδικάτα ελάχιστα ήταν προσανατολισμένα να δεχτούν την άμεση συμμετοχική δημοκρατία ακόμη και στην εσωτερική τους λειτουργία.

- * Καταδείχτηκε, λοιπόν, για μια ακόμη φορά στην πράξη ότι κανένας θεσμός δεν μπορεί να υλοποιηθεί με νόμους που δεν έχουν τουλάχιστον την κοινωνική αποδοχή αν όχι την κοινωνική επιταγή.

Ειδικότερα, τα ζητήματα οργάνωσης και λειτουργίας των συνδικαλιστικών οργανώσεων, πρέπει να διαμορφώνονται με όρους μαζικού κινήματος και σε καμιά περίπτωση με νομικούς όρους - συλλήψεις κάποιων "ειδημόνων".

3.- Τροποποίηση των Π.Δ. 57, 58, 59/85 που θα στοχεύει :

- α.- Στην οριοθέτηση με σαφήνεια του ρόλου των ΑΣΚΕ στη διαμόρφωση των τιμολογίων των επιχειρήσεων προτείνεται :

Σε ετήσια βάση θα καθορίζεται από τις ΔΕΚΟ το πραγματικό κόστος των αγαθών & υπηρεσιών.

Όπως γνωρίζουμε το τιμολόγιο διαμορφώνεται από

κόστος της υπηρεσίας, συν κάποιο όφελος που προσδοκείται από τη λειτουργία της επιχείρησης (το αποτέλεσμα της χρήσης αποτυπώνεται στον προϋπολογισμό - προσδοκώμενο αποτέλεσμα). Ο κάθε επιχειρηματίας βάζει πάνω στις υπηρεσίες όλα του τα κόστη. Έτσι και στους Δημόσιους Οργανισμούς και επιχειρήσεις θα διαμορφώνεται το "Ονομαστικό" τιμολόγιο. Αυτό είναι δουλειά τεχνοκρατών και αποτέλεσμα κάποιων πράξεων επί λογιστικών εγγραφών, είναι δε το τιμολόγιο που προκύπτει από τον υπολογισμό του ιδιωτικο - οικονομικού κόστους.

Όμως, τα τιμολόγια των Δημόσιων Οργανισμών επιδοτούνταν, και επιδοτούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, χάριν του κοινωνικού συνόλου αλλά με τυχαίο τρόπο. Τώρα το "Ονομαστικό" τιμολόγιο που βγαίνει με τη λογική που περιγράψαμε, πρέπει να έρχεται στην ΑΣΚΕ, για να συζητάει με την Κυβέρνηση αφ' ενός την επιβάρυνση του Κρατικού Προϋπολογισμού μέσω των "κοινωνικών τιμολογίων" (τιμολογιακή πολιτική, όπου η ΑΣΚΕ γνωμοδοτεί), αφ' ετέρου να προσδιορίζει με ακρίβεια τις δέουσες να γίνουν αφαιρέσεις από το "Ονομαστικό" τιμολόγιο, ώστε να προκύπτει το "κοινωνικό" τιμολόγιο, δηλαδή αυτό το τιμολόγιο που θα επιβαρύνει τον πελάτη της Δημόσιας Επιχείρησης ή Οργανισμού. Φυσικά η άποψη της ΑΣΚΕ διαμορφώνεται μέσα από τις διαδικασίες του Δημοκρατικού Προγραμματισμού για το συγκεκριμένο θέμα, όπως και για κάθε άλλο θέμα.

Οι γενικές πολιτικές αποφάσεις που αφορούν σε τιμές και εισοδήματα όπως επίσης και οι τεχνικοί περιορισμοί (ελαστικότητες, κ.λ.π.), δεσμεύουν την ΑΣΚΕ και την υποχρεώνουν στην αναζήτηση του άριστου κοινωνικά μέσα σ' αυτά τα πλαίσια.

Η διαδικασία που εισάγεται για το θέμα των τιμολογίων έχει σημαντικές προεκτάσεις που δεν είναι δυνατό να αναπτύξουμε στην εργασία αυτή, δεδομένου ότι ξεφεύγει από τα όριά της. Όμως θέλουμε να σημειώσουμε ότι για να φτάσουμε σ' αυτό το επίπεδο διαλόγου για τα τιμολόγια θα χρειαστεί να γίνουν πολλές δουλειές μέσα στους Οργανισμούς και

επιχειρήσεις, σχετικές με τις διαδικασίες σύνταξης των Προϋπολογισμών και Ισολογισμών.

- β.- Στην αναβάθμιση της κρατικής εκπροσώπησης στην ΑΣΚΕ, στην οποία πρέπει να συμμετέχουν πρόσωπα τα οποία πρέπει να εκφράζουν καλύτερα την αυθεντική Κυβερνητική άποψη, στα διάφορα θέματα που συζητούνται, και σαν τέτοιους βλέπουμε τους Γενικούς Γραμματείς των συναρμόδιων Υπουργείων.

Για παράδειγμα στην ΑΣΚΕ-ΟΣΕ συμμετέχουν :

1.	Γεν. Γραμ. Υπουργείου	Μεταφορών & Επικοινωνιών	
2.	"	"	Εργασίας
3.	"	"	Εθνικής Οικονομίας-ΔΕΚΟ
4.	"	"	Οικονομικών
5.	"	"	Γεωργίας
6.	"	"	Εμπορίου
7.	"	"	Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος
8.	"	"	Βιομηχανίας
9.	"	"	Εσωτερικών

Με ανάλογο τρόπο συγκροτείται η Κυβερνητική εκπροσώπηση στις ΑΣΚΕ ΔΕΗ, ΟΤΕ, κ.λ.π..

- * Να ορισθούν αναπληρωματικοί αυτών, επιπέδου ειδικού γραμματέα ή σύμβουλου οι οποίοι θα συμμετέχουν σε περίπτωση απουσίας του τακτικού μέλους στη συνεδρίαση.

- γ.- Στην προστασία της απρόσκοπτης λειτουργίας των ΑΣΚΕ, από συνειδητή υπονόμηση των συνεδριάσεών τους, μέσα από τεχνικές ελλείψεις απαρτίας.

Προτείνεται η τροποποίηση του ορίου απαρτίας από 3/4 σε 2/3 ούτως ώστε κανένα μέρος από τους συμμετέχοντες (εργαζόμενοι - φορείς - Κυβέρνηση) να μη μπορεί από μόνο του να "υπονομεύει" τη λειτουργία του Οργάνου.

- δ.- Στη διαμόρφωση κλίματος της κοινωνικής αποδοχής στις όποιες διαρθρωτικές ρυθμίσεις θα γίνονται στο θεσμό, με το πέρασμα της αρμοδιότητας γνωμάτευσης επί αυτών στην ΑΣΚΕ, η οποία έχει την ίδια ποιοτική σύνθεση με τις γνωμοδοτικές επιτροπές του Ν. 1365/83.

Η άποψη που επικράτησε σε Κυβερνητικό επίπεδο για την κάλυψη του πιο πάνω νομοθετικού κενού στο Ν. 1365/83, με την πρόσφατη τροπολογία στο φορολογικό νομοσχέδιο, ήταν της λογικής "πονάει κεφάλι - κόβει κεφάλι" και προκάλεσε τεράστιο πολιτικό κόστος τραυματίζοντας "αναίτια" το θεσμό.

ε.- Διατήρηση του Σχήματος Πρόεδρος - Γενικός Διευθυντής σε διαφορετικά πρόσωπα αλλά με σαφή διαχωρισμό των αρμοδιοτήτων τους, γιατί με την ταυτοπροσωπία αποδυναμώνεται ο ρόλος του Δ.Σ. μια και το ίδιο πρόσωπο είναι ταυτόχρονα ελέγχων και ελεγχόμενος, πράγμα το οποίο οδηγεί στη δημιουργία στεγανών.

Για την αποφυγή τέτοιων καταστάσεων πρέπει :

- (1) Ο Πρόεδρος που θα εκπροσωπεί δικαστικά και εξώδικα το Δ.Σ. της επιχείρησης, να είναι το πολιτικό πρόσωπο που θα αποτελεί το μοναδικό κανάλι σύνδεσης Κυβέρνησης - επιχείρησης, χωρίς άμεση δυνατότητα παρέμβασης στην καθημερινή λειτουργία της.
- (2) Ο Γενικός Διευθυντής το ανώτατο εκτελεστικό όργανο της επιχείρησης ορίζεται, λογοδοτεί και ανακαλείται από το Δ.Σ. αυτής. Το αυτό ισχύει και για τους Βοηθούς Γενικούς Διευθυντές.

στ.- Στην αναβάθμιση των Εργασιακών Συμβουλίων. Από τα μέχρι σήμερα αποτελέσματα μπορούμε να πούμε ότι οι προοπτικές για την πορεία αυτών των οργάνων είναι αρκετά θετικές.

Μετά τη λειτουργία των ΤΕΣ για ικανό χρονικό διάστημα (π.χ. ένα χρόνο) πρέπει να μελετηθούν τα νέα στοιχεία για να σχεδιαστεί η παραπέρα πορεία τους και να εξεταστεί η διεύρυνση των αποφασιστικών αρμοδιοτήτων τους.

Προτάσεις όπως αυτές που ακολουθούν, θα μπορούσαν ίσως να βοηθήσουν στην καλύτερη λειτουργία των εργασιακών συμβουλίων.

- Θεσμοθέτηση Γενικών Συνελεύσεων Εργαζομένων με ευθύνη των ΤΕΣ και εποπτεία του ΚΕΣ. Αξιολόγηση των πρακτικών και των προτάσεων των εργαζομένων, ενημέρωση των εργατικών εκπροσώπων στην ΑΣΚΕ και το Δ.Σ. για τα θέματα αρμοδιότητάς τους, απολογισμός της δραστηριότητας των Γ.Σ.Ε. και συνεχής παρακολούθηση της λειτουργίας τους.
- Συμμετοχή των ΤΕΣ στις διαδικασίες των τοπικών προμηθειών με στόχο την εξυγίανση των διαδικασιών και την εξοικονόμηση πόρων για αποδοτικές επενδύσεις.
- Ανάλυση και άσκηση των αρμοδιοτήτων των Ε.Υ.Α.Ε. του Ν. 1568/85 με υπευθυνότητα, αποτελεσματικότητα και στόχο το μηδενισμό των εργατικών ατυχημάτων, ώστε να αποδειχτεί στην πράξη ότι οι εργαζόμενοι μπορούν υπεύθυνα και αποτελεσματικά να αντιμετωπίζουν και τα πιο δύσκολα θέματα.
- Ανάλυση από τα ΚΕΣ και ΤΕΣ της εργατικής εκπροσώπησης στα υπηρεσιακά συμβούλια (προαγωγών, προσλήψεων, πειθαρχικά, κ.λ.π.) για την απεμπλοκή των συνδικάτων από τις διαδικασίες διαχείρισης, που αναπαράγουν την πελατειακή σχέση.

4.- ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Για να υλοποιηθεί η βασική μας ιδεολογική αρχή "ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΚΡΑΤΟΣ - ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ", μέσα από την Κοινωνικοποίηση, πρέπει άμεσα να ενεργοποιηθεί το άρθρο 3 του Ν. 1365/-83 το οποίο επιτάσσει την αναπροσαρμογή των ιδρυτικών νόμων, των καταστατικών και των εσωτερικών κανονισμών των επιχειρήσεων στα νέα δεδομένα.

Το πλαίσιο αρχών στα Προεδρικά Διατάγματα, που θα αναπροσαρμόζουν το θεσμικό πλαίσιο των επιχειρήσεων, θεωρούμε ότι πρέπει να περιλαμβάνει :

Α.-: Το σταμάτημα της κρατικής παρέμβασης στην καθημερινή λειτουργία (διαχείριση) των επιχειρήσεων και το περιορισμό αυτής στα ζητήματα του μεσοπρόθεσμου και μακρο-

πρόθεσμου προγραμματισμού και ελέγχου.

Β.-: Την οριοθέτηση των διαφόρων επιπέδων άσκησης του "Διοικητικού και Διευθυντικού δικαιώματος" και προτείνουμε:

1.- Η " Διοίκηση" θα ασκείται από :

α.- Την Αντιπροσωπευτική Συνέλευση Κοινωνικού Ελέγχου (ΑΣΚΕ), που θα είναι το ανώτατο αποφασιστικό όργανο κοινωνικού ελέγχου, το οποίο θα χαράζει, σε γενικά πλαίσια, τους αναπτυξιακούς στόχους και θα καθορίζει τα πλαίσια δράσης της "Διεύθυνσης".

β.- Το Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο θα είναι το επιτελικό εκείνο όργανο που θα συγκεκριμενοποιεί τους αναπτυξιακούς στόχους και θα καθορίζει το πολιτικό πλαίσιο δράσης της "Διεύθυνσης". Επίσης θα αποτελεί το ανώτατο όργανο χάραξης της τακτικής.

2.- Η "Διεύθυνση", επικεφαλής της οποίας θα είναι ο Γενικός Διευθυντής (με αναπληρωτή ή αναπληρωτές), που θα έχει την ευθύνη της καθημερινής λειτουργίας των Υπηρεσιών και της υλοποίησης των στόχων του Οργανισμού.

3.- Τα Εργασιακά Συμβούλια, μέσα από τα οποία οι εργαζόμενοι θα έχουν τη δυνατότητα άσκησης (σε βαθμό ανάλογο) "διεύθυνσης", σε διάφορα επίπεδα (τοπικό, περιφερειακό, κεντρικό). Μέσα απ'αυτά οι εκπρόσωποι των εργαζομένων θα αντιμετωπίζουν (αποφασιστικά ή γνωμοδοτικά) θέματα προγραμματισμού, ελέγχου υλοποίησης προγραμμάτων και παραγωγικής διαδικασίας, υπηρεσιακών μεταβολών του προσωπικού, εργασιακών σχέσεων, συνθηκών δουλειάς, κλπ.

Γ.-: Τροποποίηση των Ιδρυτικών Νόμων, με κύριους άξονες :

* Ολοκληρωτική ανάπλαση των νομικών κειμένων από όλες τις απόψεις (λεκτικό ύφος, γλώσσα, περιεχόμενο), κατά τέτοιο τρόπο ώστε με μια πρώτη ματιά ν'αναδύεται από μέσα του το καινούργιο πνεύμα που πρέπει να διέπει όλο το θεσμικό πλαίσιο των κοινωνικοποιημένων επιχειρήσεων. Έτσι τα κείμενα αυτά θα αποτελούν πλέον βασικό εργαλείο στα χέρια των εργαζομένων κι όχι αδιαπέραστα φράγματα στις λειτουργίες των επιχειρήσεων.

* Καταγραφή των στόχων της κοινωνικοποιημένης επιχείρησης (όπως περιγράφονται στο νόμο - πλαίσιο), από την αρχή του νέου κειμένου ώστε έγκαιρα να

δοθεί ο απαιτούμενος τόνος στα υπόλοιπα άρθρα.

- * Σαφής και αναλυτική πρόβλεψη των αρμοδιοτήτων των νέων οργάνων των κοινωνικοποιημένων επιχειρήσεων και ιδιαίτερα εκείνων που αναφέρονται στις συμμετοχικές διαδικασίες.
- * Διαδικασίες και προϋποθέσεις εξασφάλισης της συστηματικής παρακολούθησης της πορείας των Οργανισμών και της υλοποίησης των προγραμμάτων τους.
- * Ανάπτυξη του ρόλου και της έκτασης των αρμοδιοτήτων των Εργασιακών Συμβουλίων με παράλληλη πρόβλεψη συγκεκριμένων υποχρεώσεων της Διοίκησης και "έγκριση" των προτάσεων ή αποφάσεών τους. Χωρίς να παραβλέπεται η σημασία του προσδιορισμού των προϋποθέσεων υλοποίησης των κάθε είδους αποφάσεων των παραπάνω Συμβουλίων.
- * Αναφορά ανάλογης ένταξης των Εργασιακών Συμβουλίων και των αρμοδιοτήτων τους, στις διατάξεις των Υπηρεσιακών Οργανισμών και των διαφόρων Κανονισμών Εργασίας.
- * Πρόβλεψη διαδικασιών πληροφόρησης των εκπροσώπων των εργαζομένων πάνω σε όλα τα θέματα που αναφέρονται στον Οργανισμό και το προσωπικό του.
- * Εισαγωγή των συλλογικών συμβάσεων εργασίας, σε όλες τις επιχειρήσεις.
- * Διασφάλιση των όρων διαφάνειας της οικονομικής και διοικητικής διαχείρισης.

Δ.-: Την αλλαγή της Οργανωτικής δομής των επιχειρήσεων και την ένταξη σ' αυτή των οργάνων της Κοινωνικοποίησης.

Αρχές που πρέπει να διέπουν τα Οργανογράμματα προτείνουμε να είναι :

- α.- Ευέλικτο νομικό πλαίσιο που θα επιμερίζεται με αποφάσεις Δ.Σ. με δυνατότητα άμεσων και καλά επιλεγμένων αναπροσαρμογών, όταν οι περιστάσεις το απαιτούν.
- β.- Ευρεία διοικητική αποκέντρωση - μεταβίβαση αρμοδιοτήτων και εξουσιών σ' όλα τα επίπεδα. Αποκέντρωση λήψης αποφάσεων.
- γ.- Γεωγραφική αποκέντρωση - μεταφορά έδρας μεγάλων

συγκροτημάτων.

- δ.- Ευχερής λειτουργική αποκέντρωση εξειδικευμένων τομέων ή αντικειμένων - στόχων, όπου και για όσο απαιτείται και δημιουργία παράλληλης λειτουργικής σχέσης αναφοράς (πέρα δηλ. από την υπάρχουσα ιεραρχική δομή και σχέση - ομάδες εργασίες, συντονιστές, αυτοτελή έργα, κ.λ.π.)..
- ε.- Βασική δόμηση σε κεντρικές και περιφερειακές μονάδες. Στις κεντρικές μονάδες θα γίνεται η επεξεργασία όλων των βασικών θεμάτων σε "επιτελικό" επίπεδο και μόνο σε περίπτωση επίλυσης σοβαρών προβλημάτων θα υπάρχει παρέμβαση σε ειδικότερα ζητήματα. Οι περιφερειακές μονάδες θα έχουν αντίστοιχη υποδομή για αυτόνομη λειτουργική δράση στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους.
- στ.- Σε επίπεδο Διοίκησης θα λειτουργούν επιτελικές υπηρεσιακές μονάδες με εξειδικευμένους προσανατολισμούς (προγραμματισμός, έλεγχος, συντονισμός, εξειδίκευση και παρακολούθηση ετήσιων προγραμμάτων). Στο επίπεδο αυτό θα υλοποιείται κι ο συντονισμός των λειτουργιών των Υπηρεσιών - κεντρικών, περιφερειακών.
- ζ.- Ένταξη των Εργασιακών Συμβουλίων σε Κεντρικό και Περιφερειακό - Τοπικό επίπεδο με αποφασιστικές και γνωμοδοτικές αρμοδιότητες που θα εκτείνονται σ'όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων του Οργανισμού (προγραμματισμός, έλεγχος, παραγωγικότητα, εργασιακές σχέσεις, συνθήκες δουλειάς, κ.ά.).
- η.- Πρόβλεψη απλής και γρήγορης διαδικασίας αμφίδρομης ροής πληροφοριών.
- θ.- Απλούστευση και ενιαιοποίηση, σε βασικούς τομείς, των επιπέδων άσκησης "διεύθυνσης".
Πέρα όμως από τα παραπάνω θα πρέπει να ληφθούν υπ'όψη και να τονισθούν τ'ακόλουθα :
 - α.- Η απόδοση ιδιαίτερης έμφασης στον Στρατηγικό Σχεδιασμό, Προγραμματισμό, Έλεγχο και στην τακτική ειδίκευσή του.
 - β.- Η πρόβλεψη οργάνων με αρμοδιότητες μέτρησης και

μελέτης διαδικασιών αύξησης της παραγωγικότητας.

- γ.- Η αναβάθμιση του ρόλου των μηχανογραφικών εφαρμογών.
- δ.- Η αντιμετώπιση με ιδιαίτερη προσοχή της απλούστευσης των διαδικασιών, κατά τη διάταξη και διασύνδεση των υπηρεσιακών μονάδων.
- ε.- Η προδιαγραφή των προοπτικών για αναπροσανατολισμό των προμηθειών.
- στ.- Η αναγκαιότητα χρησιμοποίησης νέων μεθόδων άσκησης διοίκησης, με παράλληλη αναβάθμιση του ρόλου των εργαζομένων μέσα στις διαδικασίες παραγωγής.
- ζ.- Η εισαγωγή των προϋποθέσεων για την προσαρμογή των λογιστικών συστημάτων στη δυναμική της εκάστοτε οικονομικής πραγματικότητας στο περιβάλλον που δρα ο Οργανισμός και στο εσωτερικό του, που θα γίνονται εφικτά μέσα από συγκεκριμένες δομές.
- η.- Η διαμόρφωση σε σύγχρονα πλαίσια και αναβάθμιση του ρόλου της εκπαίδευσης του προσωπικού.
- θ.- Η μερική αποδέσμευση της θέσης από βαθμό - μισθό, κατά την κατανομή του προσωπικού για την κάλυψη των υπηρεσιακών αναγκών που θα προκύψουν από την εφαρμογή του οργανογράμματος.

Ε.-: Τροποποίηση των Κανονισμών Εργασίας και των Διαφόρων Προσαρτημάτων τους, με κύριους άξονες :

- * Συμπλήρωση του σκοπού τους (με ρητή αναφορά) που θα είναι και η υλοποίηση της συμμετοχής των εργαζομένων στις αποφάσεις, ως επίσης η αρμονική ανάπτυξη των νέων εργασιακών σχέσεων που προκύπτουν από την κοινωνικοποίηση και δημιουργούν νέα δικαιώματα και υποχρεώσεις των εργαζομένων.
- * Καθιέρωση νέου Βαθμολογίου και αντίστοιχου συστήματος αξιολόγησης.
- * Καθιέρωση Κανονισμού Μεταθετότητας με βάση αντικειμενικά κριτήρια, με παράλληλη ορθολογική αξιολόγηση των αναγκών ανακατανομών του προσωπικού όπου αυτό απαιτείται από την παραγωγική διαδικασία.

- * Συμμετοχή των εργαζομένων (ΚΕΣ, ΠΕΣ, κ.λ.π.) στα υπηρεσιακά συμβούλια (προσλήψεων, προαγωγών, πειθαρχικά, μεταθέσεων, κ.λ.π.) και απεμπλοκή του σ.κ. απ'αυτά.
- * Διεύρυνση, με ορισμένες προϋποθέσεις, της δυνατότητας μετάταξης του προσωπικού ώστε να καλύπτονται οι νέες ανάγκες χωρίς αντίστοιχες προσλήψεις.
- * Καθιέρωση καθηκοντολογίου για κάθε κατηγορία εργαζομένων.
- * Κατάργηση όλων των αντιδημοκρατικών διατάξεων.
- * Εκσυγχρονισμός των διατάξεων του πειθαρχικού δικαίου.
- * Πρόβλεψη υποχρεωτικής διαρκούς εκπαίδευσης.
- * Κατοχύρωση της ελεύθερης συνδικαλιστικής δράσης των εργαζομένων και αναγνώριση της αναγκαιότητας εκπαίδευσης των συνδικαλιστικών στελεχών.
- * Ένταξη στους Κανονισμούς Εργασίας των νέων θεσμών (ισότητα δύο φύλων, υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων, γονικές άδειες, κ.λ.π.).
- * Καθορισμός διαδικασιών λειτουργίας και αρμοδιοτήτων του ΚΕΣ και των ΤΕΣ, σε συνδυασμό με τις αντίστοιχες διατάξεις που αναφέρονται οι διάφορες αρμοδιότητές τους (γνωμοδότηση για κανονισμούς, συνθήκες δουλειάς, οργανωτικά, κ.λ.π.)..
- * Καθιέρωση συνελεύσεων εργαζομένων για θέματα οργάνωσης και διευθέτησης της παραγωγικής διαδικασίας και ανταλλαγής απόψεων και εμπειριών.
- * Το κτύπημα των φαινομένων αλλαζονείας υπηρεσιακών στελεχών απέναντι στους συμμετοχικούς θεσμούς και τους εκπροσώπους των εργαζομένων.
- * Την εξομάλυνση των εργασιακών σχέσεων με την συνεχή καθιέρωση συνεναιτικών διαδικασιών σ'όλα τα επίπεδα.
- * Την ενεργότερη συμμετοχή του συνδικαλιστικού κινήματος στις διάφορες διαδικασίες διεύρυνσης των

συμμετοχικών διαδικασιών και της κοινωνικοποίησης.

- * Την θεσμοθέτηση των διαφόρων διευκολύνσεων που παρέχονται στους εκπροσώπους των εργαζομένων για την άσκηση των καθηκόντων τους.
- * Τη συνεχή προσπάθεια αναβάθμισης του ρόλου των εργαζομένων.
- * Την εκπόνηση μεσοπρόθεσμων προγραμμάτων που θα αναφέρονται στο εργατικό δυναμικό.
- * Την καθιέρωση τακτής πληροφόρησης των εκπροσώπων οργάνων έπειτα από γραπτή συμφωνία ως προς τη χρονική συχνότητα και το είδος των πληροφοριών και των στοιχείων που χρειάζονται.
- * Την ενημέρωση του συνδικαλιστικού κινήματος πάνω σ'όλες τις δραστηριότητες του ΚΕΣ και των ΤΕΣ.
- * Το συνεχές διάλογο με τους εργαζόμενους προκειμένου να υπάρξουν νέες ρυθμίσεις που να ενισχύουν το ρόλο των εργαζομένων στη λειτουργία των κοινωνικοποιημένων επιχειρήσεων.
- * Τη θέσπιση της επικοινωνίας των εκπροσώπων των εργαζομένων με τους εργαζόμενους και το συνδικαλιστικό κίνημα.

Παραπέρα διεύρυνση των συμμετοχικών διαδικασιών, με κύριους άξονες :

- * Την καθιέρωση γενικών συνελεύσεων των εργαζομένων στις οποίες θα συμμετέχουν εκπρόσωποι των εργαζομένων από όλα τα όργανα της κοινωνικοποίησης και προς τα οποία θα μεταφέρουν τον προβληματισμό και τις προτάσεις των εργαζομένων.
- * Την καθιέρωση τακτών συνεργασιών των οργάνων της κοινωνικοποίησης, διαφόρων κοινωνικοποιημένων επιχειρήσεων.
- * Την εκπόνηση γραπτών διαδικασιών με τις οποίες θα υλοποιείται η συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εκπροσώπων των εργαζομένων και των Υπηρεσιών.
- * Τη συνεχή σεμιναριακή επιμόρφωση πάνω στα διάφορα

θέματα της κοινωνικοποίησης, όχι μόνο των εκπροσώπων των εργαζομένων αλλά και των υπηρεσιακών στελεχών για την καλύτερη κατανόηση του θεσμού.

- * Τη θεσμοθέτηση, ενδεχόμενων, παρεμβάσεων των εκπροσώπων των εργαζομένων στις διάφορες λειτουργίες της επιχείρησης, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους.
- * Τη σοβαρή αντιμετώπιση της γραφειοκρατίας που αναπτύσσεται προκειμένου ν' αναιρεθεί η σωστή πληροφορόρηση των εκπροσώπων των εργαζόμενων.

5.- ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

1.- Η συμμετοχή των εργαζόμενων στα όργανα των Κοινωνικοποιημένων Επιχειρήσεων ανοίγει το δρόμο της υλοποίησης των στόχων του σ.κ. για αλλαγή των παραγωγικών σχέσεων. Αυτή η αλλαγή όμως πραγματώνεται μέσα από τους αγώνες και την καθημερινή συνδικαλιστική δράση των εργαζόμενων, στο χώρο της παραγωγής και της Κοινωνίας και μέσα από μια δύσκολη και πρωτόγνωρη εμπειρία οι ίδιοι οι εργαζόμενοι διαμορφώνουν την ταξική συνείδηση.

Στη σημερινή κρίσιμη χρονική περίοδο, το σ.κ. πέρα από τα δύσκολα οργανωτικο-λειτουργικά προβλήματα που αντιμετωπίζει και για τα οποία πρέπει να βρει άμεσα λύση, οφείλει κύρια να τοποθετηθεί :

- α.- Πως βιώνεται η κρίση από τους εργαζόμενους, ποιές οι επιπτώσεις της στη διαμόρφωση ταξικής συνείδησης στη συλλογική οργάνωση; Ποιές οι προοπτικές για τη θέση εργασίας στη κοινωνία για το άμεσο μέλλον παίρνοντας υπόψη και την πρόκληση της νέας τεχνολογίας, γιατί είναι σίγουρο πως αυτές εκσυγχρονίζουν την παραγωγή και ανεβάζουν την παραγωγικότητα.

Το ζήτημα είναι ποιά μορφή θα έχει αυτός ο εκσυγχρονισμός; Θα λειτουργήσει υπέρ της αστικής τάξης (όποια μορφή κι αν παίρνει στην ιστορία) ισχυροποιώντας τη θέση της ή η παρέμβαση της εργατικής τάξης θα αντιστρέψει προς όφελός της την εκσυγχρονιστική πορεία;

Για μας η κοινωνικοποίηση πρέπει να είναι όρος

και προϋπόθεση για δημοκρατική εκσυγχρονιστική πορεία και αυτοδύναμη ανάπτυξη με το λαό κυρίαρχο.

Η κατάκτηση της νέας τεχνολογίας τόσο σε επίπεδο γνώσης όσο και σε επίπεδο χρήσης των μέσων παραγωγής σε συνδυασμό με τη συμμετοχή και απόφαση στα όργανα διοίκησης των κοινωνικοποιημένων επιχειρήσεων δημιουργεί νέες συνθήκες για το δρόμο της αυτοδύναμης οικονομικής ανάπτυξης και της λαϊκής κυριαρχίας στη χώρα μας.

β.- Πως ανασυγκροτεί τις μορφές και δομές της οργάνωσης του για άμεση δημοκρατία, αποτελεσματικότητα, αυτονομία, αντιστοιχισή με τις νέες παραγωγικές λειτουργίες και κοινωνικο-οικονομικές δομές, την κατάκτηση νέου τύπου σχέσεων με τα κόμματα και το Κράτος;

Για μας η απάντηση βρίσκεται στη σφυρηλάτηση σταθερού μετώπου και ιδεολογικο-πολιτικής πάλης του κόσμου της εργασίας με σαφή εθνικά, κοινωνικά και ταξικά χαρακτηριστικά, προσανατολισμένα, στην εδραίωση και διεύρυνση των μεγάλων θεσμικών και δομικών αλλαγών στο χώρο της παραγωγής και της κοινωνίας, στην Ανάπτυξη, τη Συμμετοχή και τον Δημοκρατικό Προγραμματισμό.

γ.- Ποιές οι σχέσεις συνδικάτου εργατικής εκπροσώπησης και εργατικών συμβουλίων ;

Είναι τα όργανα συμμετοχής, όργανα "ταξικής πάλης";

Είναι τα όργανα συμμετοχής, προέκταση του συνδικάτου;

Υπάρχει άμεση λειτουργική (οργανωτική) εξάρτηση μεταξύ τους;

Εξετάζοντας τη δομή και λειτουργία των δύο θεσμών μπορούμε εύκολα να καταλήξουμε σε συμπεράσματα :

Αναλυτικά :

1.- Α π ό . ά π ο ψ η δ ο μ ή ς: Από την άποψη της δομής του οι εργατικοί εκπρόσωποι και το εργασιακό συμβούλιο εκλέγεται από ένα ενιαίο εκλογικό σώμα για όλη την επιχείρηση και αποτε-

λείται από ένα μάλλον περιορισμένο αριθμό αντιπροσώπων.

2.- Α π ό . ά π ο ψ η ε ξ ο υ σ ί α ς : Τα εργασιακά συμβούλια δεν έχουν καμιά συλλογική συμβατική εξουσία. Δεν έχουν διεκδικητικό χαρακτήρα ως προς τη διοίκηση της επιχείρησης. Δεν νοείται, άλλωστε σαν όργανο της επιχείρησης να έχει αντίθετα συμφέροντα με άλλα όργανα. Παρατηρούμε, εδώ, ότι είναι άλλη η σχέση υπαγωγής ενός οργάνου σ'ένα άλλο για την επιδίωξη τελικής κοινής απόφασης και άλλο η διεκδίκηση ικανοποίησης συμφερόντων ενός αυτοτελούς συνόλου που βρίσκεται έξω από το σώμα της επιχείρησης. Η συνδικαλιστική οργάνωση απαρτίζεται μεν από τους εργαζόμενους, είναι όμως χωριστό νομικό πρόσωπο με ειδικούς σκοπούς, την ικανοποίηση των οποίων μπορεί να επιδιώξει αγωνιστικά (συλλογικές διαπραγματεύσεις με το δικαίωμα της απεργίας).

Ενώ δηλαδή, η εργασιακή, αιρετή εκπροσώπηση είναι φορέας ειδικών συμφερόντων διαφέρει ως προς το συνδικάτο, το οποίο πετυχαίνει πράγματι - αντίθετα - ένα συμβιβασμό μεταξύ ποικίλων συμφερόντων των εργαζομένων σε διάφορες επιχειρήσεις. Το συνδικάτο είναι ο θεματοφύλακας της ιστορικής μνήμης του εργατικού κινήματος με την έννοια, ότι στη δράση του θέτει ως σημείο αναφοράς ένα παρελθόν και σκοπούς που ανήκουν σ'ένα μέλλον λιγώτερο ή περισσότερο άμεσο.

3.- Α π ό τ η ν . ά π ο ψ η τ η ς φ ύ σ η ς τ η ς ε ν τ ο λ ή ς : Η φύση της εντολής είναι πολύ διαφορετική στη μια και στην άλλη περίπτωση, γιατί άλλο είναι να εκλέγεται κανείς από τα μέλη του σωματείου και να είναι υπεύθυνος σ'αυτά και άλλο είναι να εκλέγεται από τους εργαζόμενους (στην επιχείρηση) και να είναι υπεύθυνος σ'αυτούς.

Η αντιπαράθεση των δύο μορφών εκπροσώπησης βασίζεται συχνά σε ιδεολογικούς λόγους γιαυτό

και η συνεργασία μεταξύ τους και η ενσωμάτωση των συμβουλίων αυτών στη συνδικαλιστική οργάνωση (όπως συχνά σε δημοκρατίες δυτικού τύπου συμβαίνει) προϋποθέτει ολόκληρη σειρά λεπτών επιλογών πολιτικής και από τις δύο πλευρές και είναι πράγματι ένα επίτευγμα περισσότερο πολιτικό, παρά νομικό.

Είναι, επομένως, ξεκαθαρισμένο για το νόμο, όπως συνάγεται τόσο από τις διατάξεις του, όσο και από τη φιλοσοφία του, ότι τα εργασιακά συμβούλια, δεν είναι συνδικαλιστικά όργανα. Αποτελούν ρητά, όργανα της επιχείρησης και δεν πρέπει να δημιουργείται πολιτική σύγχυση, ούτε να αφαιρείται νομική και πολιτική αρμοδιότητα από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις.

Εξάλλου, ο νόμος αφήνει τη δυνατότητα δημιουργίας του διαλόγου μεταξύ διοίκησης της επιχείρησης και συνδικαλιστικών οργανώσεων και μέσα από την ανάπτυξη του θεσμού των εργασιακών συμβουλίων γιατί αφ'ενός τα εργασιακά συμβούλια είναι αμειγώς εργατικά και συμπληρώνουν στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους τα άλλα όργανα διοίκησης αφ'ετέρου δε, έχουν ευκολότερο τρόπο επαφής με τους εκπροσώπους των συνδικαλιστικών οργανώσεων αφού έχουν την ίδια ποιοτική σύνθεση. Δεν πρέπει όμως να έχουν την ίδια ποιοτική άσκηση αρμοδιοτήτων, διότι τα εργασιακά συμβούλια είναι όργανα της επιχείρησης όπως αναφέρουμε, ενώ οι συνδικαλιστικές οργανώσεις είναι αυτοτελή νομικά πρόσωπα μέσα από τα οποία εκφράζονται τα συμφέροντα των εργαζομένων.

Τα εργασιακά συμβούλια έχουν διπλή αποστολή: Εκφράζουν τα συμφέροντα των εργαζομένων μέσα στην επιχείρηση όσο και σε σχέση λειτουργίας της ίδιας της επιχείρησης.

Η θέση του νόμου στην ελληνική πραγματικότητα επιβλήθηκε και από την κατακερματισμένη συνδικαλιστική οργάνωση σε επίπεδο επιχείρησης

σης και τη σχέση της με την εξωπηρεσιακή συνδικαλιστική οργάνωση.

Έτσι, τα εργασιακά συμβούλια αποτελούν τομή στην εξέλιξη των μορφών συνδικαλιστικής δράσης και στη διαμόρφωση των νέων θεσμών συμμετοχής, που προκύπτουν κατ'εξοχήν με διαδικασίες ρυθμίσεων ουσιαστικών νόμων.

Συμπερασματικά :

- * Το συνδικάτο, ως όργανο ταξικής πάλης, με τους αγώνες του ενάντια στην εκμετάλλευση, κατακτά, εδραιώνει και διευρύνει το πλαίσιο αλλαγής των παραγωγικών σχέσεων.
- * Τα συμμετοχικά όργανα, ως όργανα στο μικρο-οικονομικό επίπεδο της επιχείρησης, υλοποιούν τις κατακτήσεις αυτές στο καθημερινό επίπεδο, της παραγωγικής διαδικασίας.
- * Οι σχέσεις αλληλοενημέρωσης, στήριξης και μεταφοράς των συμμετοχικών κατακτήσεων τόσο σε επίπεδο διαχείρισης της παραγωγικής διαδικασίας όσο και σε επίπεδο εργασιακών σχέσεων (προαγωγές, προσλήψεις, μεταθέσεις, πειθαρχικός έλεγχος, κ.λ.π.) από το συνδικάτο στα συμμετοχικά όργανα, βοηθούν αυτό στον απεγκλωβισμό του απ'τον Υπηρεσιακό μηχανισμό, καταργούν την πελατειακή σχέση μεταξύ συνδικαλιστικής ηγεσίας και βάσης, και το αφήνουν απερίσπαστο στην διεξαγωγή του ταξικού αγώνα.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ :

Έγινε πλέον σαφές ότι, για το ΠΑ.ΣΟ.Κ., η υλοποίηση του θεσμού της κοινωνικοποίησης, αποτελεί το βασικότερο από τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που συγκροτούν τον Ελληνικό Δρόμο για το Σοσιαλισμό.

Η δυνατότητα του ΠΑ.ΣΟ.Κ. και του μαζικού κινήματος, να ολοκληρώσει την πορεία αυτή αποτελεί σήμερα την κύρια πρόκληση της Αλλαγής.-

*

*

*